

INFORMAȚIE OPERATIVĂ
cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova
(conform datelor disponibile la 30.06.2019)

Produsul intern brut a crescut cu 4,4% și a însumat 41,2 mild. lei în I trimestru 2019. Valoarea adăugată brută creată în activitatea “Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante” a avut cea mai mare influență asupra creșterii economice, asigurând 28% din creșterea PIB; după care „Construcții” - 21%; „Industria” - 12% din creștere, ”Informații și comunicații” – 11,6%, Tranzacții imobiliare - 10%, respectiv. Aceste activități au fost cele mai influente în I trimestru 2019.

Presiunile inflaționiste se accentuează. În luna mai 2019 rata inflației a constituit 4,5% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 3,7 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018. Rata anuală a inflației a constituit 4,6%, fiind la nivelul țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a depreciat față de principalele valute de referință. De la începutul anului 2018 moneda națională a marcat o depreciere de 6,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 pînă la 18,19 lei la 31.05.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a depreciat cu 3,8%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 31.05.2019 a atins o valoare de 2891,3 mil. dolari, micșorîndu-se cu 3,5% comparativ cu nivelul înregistrat la sfîrșitul anului 2018 și majorându-se cu 1,7% - față de situația la 27.04.2018.

Masa monetară M3 la sfîrșitul lunii mai 2019 a constituit circa 86,9 mild. lei și s-a majorat cu 12,2% comparativ cu sfîrșitul lunii mai a anului 2018. Evoluția masei monetare M3 a fost determinată preponderent de majorarea banilor în circulație cu 22,6% și volumului depozitelor la vedere - 15%. Situația în domeniul creditării se îmbunătățește: volumul creditelor noi acordate în ianuarie-mai 2019 a înregistrat o majorare cu circa 26,4% față de perioada respectivă a anului 2018.

Cheltuielile bugetare depășesc esențial veniturile atît ca volum, cît și ca ritm de creștere. În ianuarie-mai 2019 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de circa 24 mild. lei (cu 7,1% mai mult față de ianuarie-mai 2018) și cheltuieli – 25,9 mild.lei (mai mult cu 20,6%). Cea mai mare parte din cheltuieli sunt direcționate spre protecția socială, dar cea mai mică – spre protecția mediului. Bugetul public național s-a soldat cu un deficit de -1911,9 mil.lei, spre deosebire de perioada similară a anului 2018, când bugetul s-a încheiat cu un excedent în valoare de 922,5 lei.

Valoarea totală a datoriei de stat administrată de Guvern la 31 mai 2019 a constituit circa 54 mild. lei, în creștere cu 6,1% față de data similară a anului 2018. Datoria de stat internă a atins un nivel de 23,4 mild. lei și s-a majorat cu 2,6%. Datoria de stat externă a însumat 1,7 mild. dolari (30,6 mild. lei), fiind în creștere cu 1,6% (cu 9% - exprimată în lei). Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămâne înalt. Conform datelor preliminare ale Balanței de plăți pentru trimestrul I 2019, deficitul contului curent a constituit 10,1% în raport cu PIB, balanța negativă a bunurilor și serviciilor – 25,3%, transferurile persoanelor fizice (compensarea pentru muncă și transferurile personale) – 18%, acumularea netă de pasive la investițiile străine directe – 5%.

Exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decât importurile. În ianuarie-aprilie 2019 exporturile s-au majorat cu 8,1%, iar importurile - cu 6,2%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 931,9 mil.dolari SUA, față de 892,9 mil.dolari în ianuarie-aprilie 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 50,4%, fiind mai mare cu 0,8 p.p. decît cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Sectorul industrial a înregistrat o creștere de 4,1% în ianuarie-aprilie 2019. Creșterea respectivă a fost determinată de majorarea *industriei prelucrătoare* cu 4,4% și a *industriei extractive* cu 57%. Producția și furnizarea de energie a înregistrat o diminuare de 0,5%. Principalii factori care au determinat creșterea sectorului industrial au fost: dezvoltarea ramurii automotive în cadrul Zonelor Economice Libere și evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor care au susținut creșterea industriei extractive și a altor ramuri industriale conexe cu acest sector. Totodată, diminuarea prețurilor la producția industrială pe piețele externe și temperarea cererii externe au încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial.

Producția globală agricolă a scăzut cu 2% în I trimestru al anului 2019, însumând 1650 mil. lei. Această evoluție a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 2,1%, căreia i-a revenit circa 99% din volumul total al producției agricole.

Activitatea investițională s-a intensificat. În ianuarie-martie 2019 volumul investițiilor în active imobilizate a crescut cu 25,1% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 3,3 mild. lei. Creșterea intensivă a investițiilor s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor bugetare, revigorarea activității creditare, precum și creșterii investițiilor din sursele organizațiilor internaționale.

Volumul mărfurilor transportate au însumat 5,2 mil. tone, majorându-se cu 17,7% în ianuarie-aprilie 2019. Creșteri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate în cazul tuturor mijloacelor de transport: transportul aerian – cu 47,2%, transportul rutier – cu 27,4%, transportul fluvial – cu 19,5%, transportul feroviar – doar cu 0,4%.

Comerțul interior de bunuri și servicii este în creștere în ianuarie-aprilie 2019, fapt ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici. Cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul a însumat 16,8 mild. lei și a crescut cu 16,2% față de aceeași perioadă a anului precedent, iar cifra de afaceri în servicii de piață prestate populației a însumat 6 mild. lei, fiind în creștere cu 19,9%.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în I trimestru 2019 a constituit 6923 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 17,2% față de I trimestru 2018. În termeni reali salariul s-a majorat cu 14,3%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 6842 lei, fiind în creștere cu 26,5%, iar în sectorul real – 6954,3 lei și s-a majorat cu 13,9%, respectiv. Majorarea salariilor stimulează creșterea cererii interne și, ca rezultat, impulsionează pe termen scurt creșterea economică, dar, în același timp, creează presiuni inflaționiste.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul prestațiilor sociale în anul 2018. Veniturile disponibile lunare ale populației au constituit în medie pe o persoană 2383,1 lei, în creștere față de anul 2017 cu 6,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în creștere cu 3,1%. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 2407,9 lei, fiind în creștere cu 7,0% în termeni nominali, iar în termeni reali – cu 3,9%. Aproape jumătate din veniturile populației sunt cheltuite pentru procurarea produselor alimentare.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.04.2019 a fost de 1793,95 lei și s-a majorat cu 17% față de aceeași dată a anului 2018 în termeni nominali.

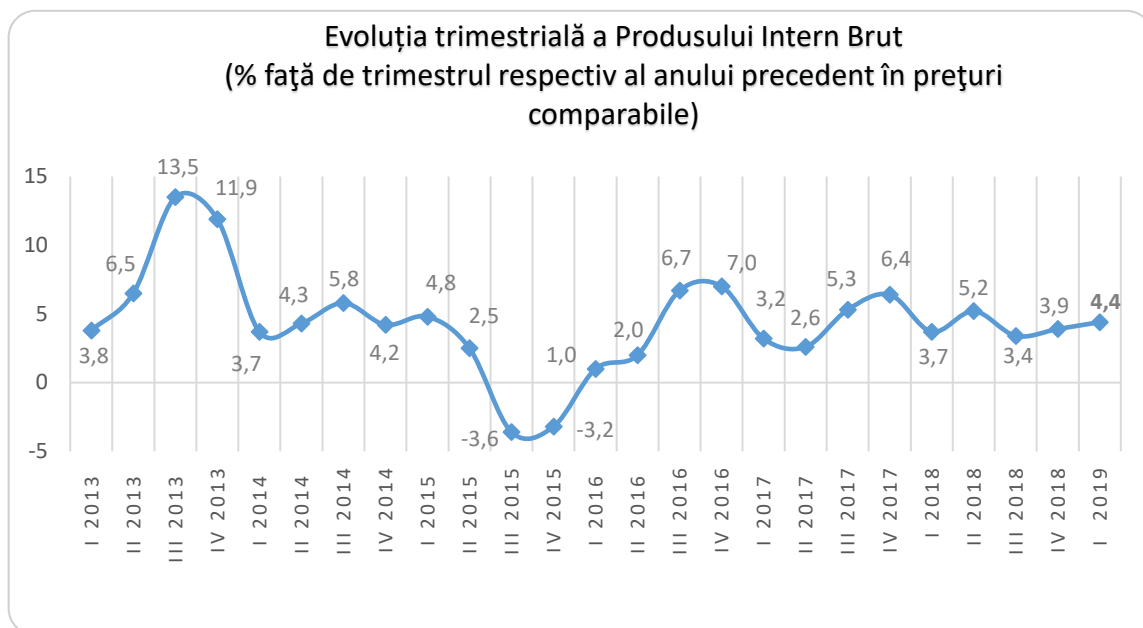
Mărimea minimului de existență pentru anul 2018 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1891 lei, fiind în creștere față 2017 cu 1,5%.

Rata **șomajului** (proporția șomerilor (conform BIM) în populația activă) la nivel de țară pentru anul 2018 a înregistrat 3%, fiind cu 1,1 p.p. mai joasă față de 2017. La oficiile forței de muncă în ianuarie-mai 2019 au fost înregistrați 12,3 mii șomeri, cu 26,5% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-mai 2018.

I. Cadrul macroeconomic

Produsul intern brut

Produsul intern brut, cel mai important indicator macroeconomic, care exprimă suma valorii de piață a tuturor mărfurilor și serviciilor destinate consumului final, produse în interiorul unei țări de către agenți economici autohtoni sau străini, a însumat 41,2 mild.lei (în prețuri curente) în I trimestru al anului curent și a marcat o expansiune de 4,4% (în termeni reali) față de I trimestru 2018 (conform datelor preliminare).

Sursă: Biroul Național de Statistică

Activitățile care au generat cea mai mare creștere economică au fost: comerțul interior (a asigurat 27,6% din creșterea PIB), construcții (20,7%), industria (12%), informații și comunicații (11,6%) și tranzacții imobiliare (10,1%).

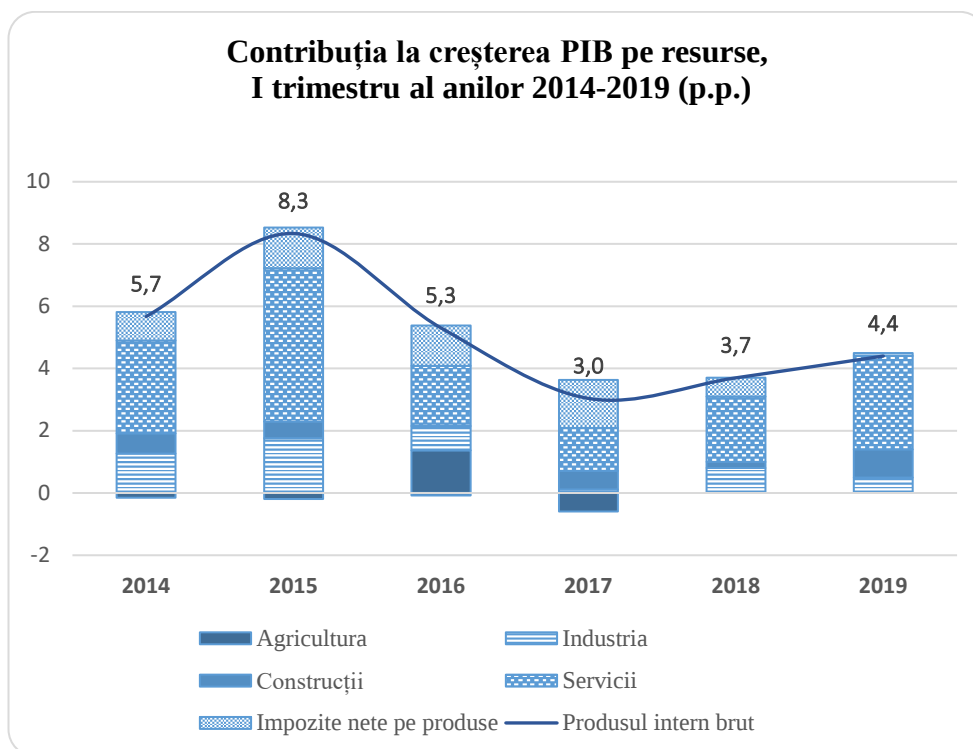
PIB pe categorii de resurse în I trimestru 2019

PIB pe categorii de resurse	În prețuri curente, mil. lei	Structura, %	În % față de perioada respectivă a anului precedent	Gradul de influență, +/-	Contribuția la creștere, în %
Valoarea adăugată brută, total din care:	35 376,6	85,9	105,1	4,4	98,9
Agricultură, silvicultură și pescuit	1 139,4	2,8	99,0	0,0	-0,7
Industria	6 694,4	16,3	103,1	0,5	12,0
Construcții	2 603,2	6,3	115,7	0,9	20,7
Servicii	24 939,6	60,6	X	3,0	66,9
Impozitele nete pe produse	5 808,1	14,1	100,3	0,1	1,1
Produsul intern brut	41 184,8	100	104,4	4,4	100

Sursă: Biroul Național de Statistică

Activitatea **comerț cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante reprezintă activitatea** economică cu cel mai mare impact asupra creșterii economice. Din creșterea totală a PIB, **circa 28% se datorează comerțului interior**, Valoarea Adăugată Brută (VAB)¹ creată în sector înregistrând o creștere de 6,4%. Creșterile volumului mărfurilor comercializate reflectă o creștere a cererii de mărfuri din partea agenților economici și a populației. Cererea din partea agenților economici are la bază o activitate mai intensă în sectorul real și sectorul de prestare a serviciilor, precum și o activitate investițională mai accelerată comparativ cu anii precedenți. Câștigurile salariale, care reprezintă cea mai importantă sursă de venituri, au înregistrat o creștere reală de circa 14%, ceea ce a contribuit la creșterea consumului populației.

De asemenea, activitatea de **construcții** a avut impact simțitor asupra creșterii economice. Valoarea adăugată brută creată în sector a înregistrat o creștere de 16%, **asigurând circa 21% din creșterea PIB**. Investițiile în sectorul construcțiilor (construcții ingineresti², clădiri rezidențiale și clădiri nerezidențiale) au crescut cu 17,8%, însumând 1,3 mild. lei în I trimestru 2019. Întreprinderile cu genul principal de activitate „Construcții” au efectuat lucrări în antrepriză cu 15,2% mai mult față de aceeași perioadă a anului trecut, fiind în creștere volumul lucrărilor de construcții noi (+12,4%), lucrările de reparații capitale (+34,6%), lucrările de întreținere și reparații curente (+8,8%). Aceste rezultate demonstrează o revigorare a sectorului construcțiilor. Unul din factorii de bază care continuă să susțină dezvoltarea sectorului construcțiilor constituie implementarea Programului de stat ”Prima casă”. De menționat, că în ianuarie-martie 2019 au fost date în exploatare 1212 locuințe (apartamente și case individuale de locuit), cu o suprafață de 104,4 mii m², cu 14,5% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Pozitiv a contribuit la creșterea PIB și **sectorul industrial**, în special industria prelucrătoare și extractivă și-a adus aportul. Creșterea sectorului industrial a fost susținută de dezvoltarea ramurii automotive în cadrul Zonelor Economice Libere, menținerea în creștere a cererii interne și externe

¹ Valoarea adăugată brută se măsoară ca diferența dintre valoarea bunurilor și serviciilor produse și consumul intermediar, reprezentând deci valoarea nou creată în procesul de producție și este repartizată pe activități economice.

² Construcțiile ingineresti sunt definite ca construcții care au ca scop crearea condițiilor pentru realizarea activităților de producție, prestare servicii, desfășurarea activităților social-culturale. La ele se referă drumurile, străzile, rețelele de alimentare cu apă și canalizare, căile ferate, podurile, sistemele de încălzire, irigație, etc.

pentru unele produsele industriale, precum și de evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor. Totodată, asemenea factori precum sunt diminuarea prețurilor la producția industrială pe piețele externe și temperarea cererii externe au încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial. Aceste evoluții au condus la majorarea VAB în industrie cu 3,1% comparativ cu I trimestru 2018, iar **contribuția acesteia la creșterea PIB a fost de circa 12%**.

Sectorul **informații și comunicații** devine tot mai atractiv pentru investitori. VAB obținută de acest sector a înregistrat o creștere de 8,1% și o contribuție la creșterea PIB de 11,6%. Rezultatele evidențiate se datorează inclusiv creării Parcului pentru tehnologia informației ”MOLDOVA IT PARK”. Scopul principal al Parcului este de a crea o platformă organizațională cu un set de mecanisme și facilități inovative necesare pentru impulsionearea creșterii industriei tehnologiei informației, crearea de noi locuri de muncă și atragerea investițiilor locale și străine.

Programul guvernamental „Prima Casă” rămâne unul din factorii principali care a determinat înviorarea pieței imobiliare și un impuls pentru creșterea economiei. Prin urmare, VAB creată în activitatea „**Tranzacții imobiliare**” a înregistrat o creștere de 5%, contribuind astfel la creșterea economică **în proporție de circa 10%**. Pe parcursul unui an de la lansare, de programul menționat au beneficiat 1 800 persoane, iar valoarea locuințelor procurate a atins 1,026 mild. lei. De asemenea, datele privind activitatea creditară confirmă o creștere de 1,6 ori a volumului de credite ipotecare.

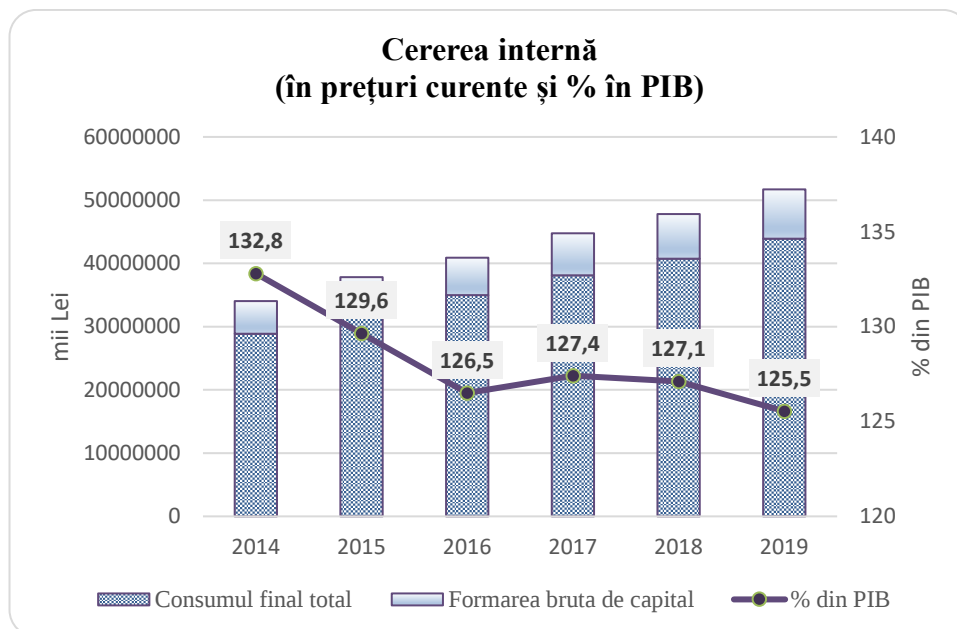
Printre **alte sectoare** cu impact pozitiv asupra creșterii economice în I trimestru 2019 pot fi menționate: artă, activități de recreere și de agrement (+9%), activități financiare și de asigurări (+6,2%), activități profesionale, științifice și tehnice (+3,2%), aceste activități asigurând 18,4% din creșterea totală a PIB.

PIB pe categorii de utilizări în I trimestru 2019

PIB pe categorii de utilizări	În prețuri curente, mil. lei	Structura, %	În % față de perioada respectivă a anului precedent	Gradul de influență, +/-	Contribuția la creștere, în %
Consumul final, total din care	43 909,3	106,6	101,9	2,0	45,7
Consumul final al populației	35 833,5	87,0	101,7	1,6	35,2
Consumul final al administrației publice					
Formarea brută de capital	7 795,9	18,9	x	1,4	32,4
Formarea brută de capital fix	8 487,3	20,6	111,3	2,3	51,7
Variația stocurilor	-691 431	-1,7	x	-0,9	-19,3
Export net de bunuri și servicii	-10 520,3	-25,5	X	1,0	21,9
Exportul de bunuri și servicii	15 205,2	36,9	109,5	3,5	77,6
Import de bunuri și servicii (-)	25 725,5	62,5	103,8	2,5	55,7
Produsul intern brut	41 184,8	100	104,4	4,4	100

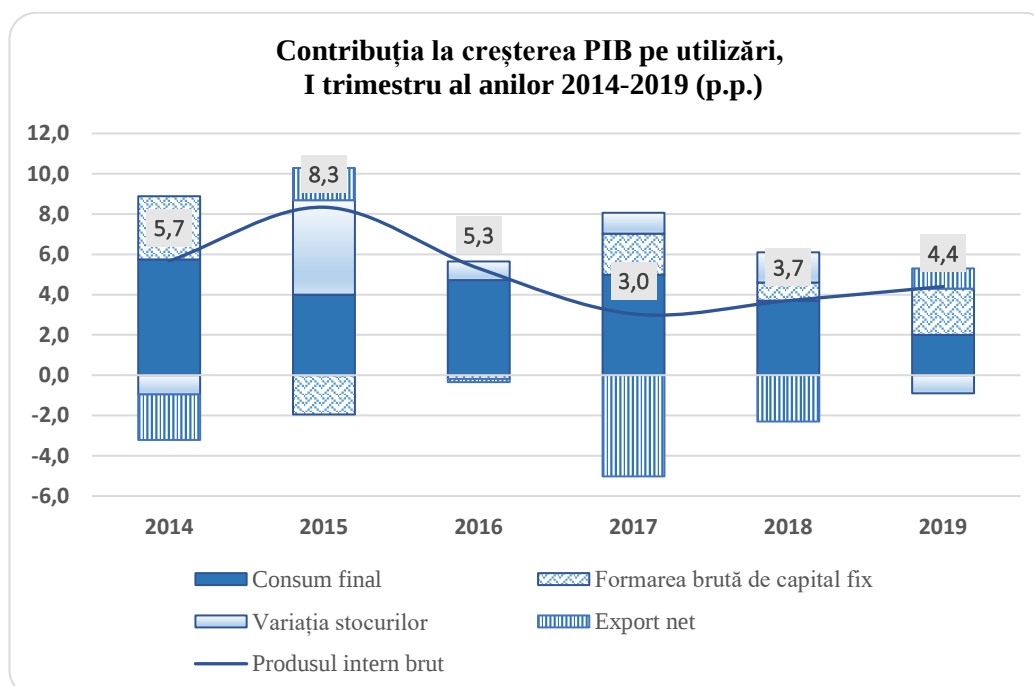
Sursă: Biroul Național de Statistică

Cererea internă (consumul final și investițiile) a depășit cu circa 26% valoarea PIB. Acest fapt relevă că necesitățile economiei sunt mult mai mari decât capacitatea ei de producere, diferența fiind acoperită din sursele externe. Prin urmare, această situație determină creșterea continuă a importurilor. Structura cererii interne nu a suportat modificări esențiale: ponderea investițiilor (formării brute de capital) s-a majorat de la 14,8% în I trimestru 2018 până la 15,1% în I trimestru 2019 și implicit ponderea consumului s-a diminuat: de la 85,2% până la 84,9%.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Formarea brută de capital fix a înregistrat o creștere de 11,3%, contribuind la creșterea PIB cu 2,3 p.p. (sau 51,7% din creștere). Intensificarea activității investiționale s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor bugetare, situației creditare favorabile, precum și creșterii investițiilor din sursele organizațiilor internaționale. Au sporit investițiile în toate tipurile de active: mașini și utilaje, mijloace de transport, construcții ingineresti, clădiri rezidențiale și nerezidențiale, terenuri, programe informatice etc.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Investițiile din sursele proprii ale agenților economici s-au dovedit a fi, în I trimestru al anului 2019, principalul motor de creștere al investițiilor totale. Agenții economici au sporit, în special, investițiile în mașini și utilaje, mijloace de transport și în alte mijloace fixe. Evoluțiile respective confirmă tendința acestora de a-și re tehnologiza procesele de producție pentru a-și spori competitivitatea producției și pentru a beneficia de oportunitățile oferite de Acordul de Asociere cu UE. De asemenea, se observă o creștere a investițiilor private în clădiri rezidențiale, fapt ce a influențat creșterea sectorului construcțiilor. Totodată, au crescut investițiile private în terenuri. *Investițiile publice* au crescut semnificativ în I trimestru 2019, continuând trendul început în 2018. Acestea au însumat 387,9 mil. lei și s-au majorat în medie de 2,1 ori, asigurând 31% din creșterea totală a investițiilor. Au crescut atât investițiile din bugetul de stat (de 2 ori), cât și investițiile din bugetele unităților administrativ-teritoriale (de 2,2 ori). Preponderent, investițiile publice au fost orientate în construcții ingineresti, mașini și utilaje și mijloace de transport. Ponderea investițiilor publice în total investiții a constituit circa 12%.

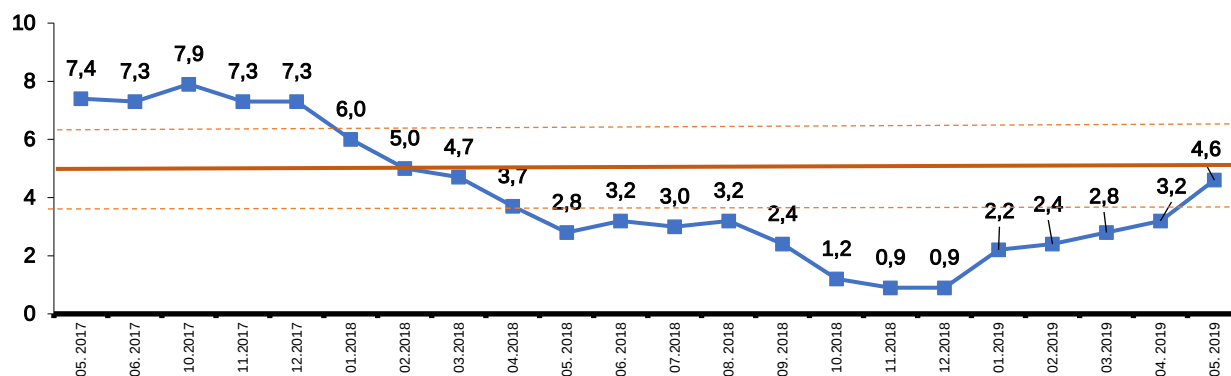
Consumul final s-a caracterizat prin majorarea cu 1,9% față de I trimestru 2018, condiționată, în general, de consumul final al gospodăriilor populației, care a înregistrat o creștere de 1,7% și o contribuție la PIB de 1,6 p.p. Unul din factori care a determinat această creștere a fost majorarea salariilor și, respectiv, a veniturilor disponibile ale populației: câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională s-a majorat cu 17,2% în termeni nominali și cu 14,3% în termeni reali. Totuși, consumul privat este mai sensibil la evoluția remitențelor și, respectiv, diminuarea acestora a contribuit la temperarea creșterii consumului privat. De menționat, că începând cu luna august a anului 2018 volumul transferurilor de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice au avut o tendință continuă de diminuare, tendință care se menține și în anul 2019: în perioada ianuarie-mai 2019 remitențele s-au diminuat cu 6,3% față de perioada similară a anului trecut.

Comerțul exterior, de asemenea, înregistrează ritmuri de creștere mai temperate. Evoluția comerțului exterior a fost determinată de un șir de factori, precum: evoluția cursului de schimb al monedei naționale, rezultatele sectorului industrial, influențat preponderent de evoluția pozitivă a industriei automotivă – determinată de creșterea numărului de investitori cointeresați și a mediului de afaceri mai atractiv etc. Se menține importul produselor necesare pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației. Exportul de bunuri și servicii a înregistrat o creștere reală de 9,5%, contribuind la creșterea PIB cu 3,5 p.p., în timp ce importul a crescut cu 3,8%, contribuția acestuia asupra evoluției PIB fiind mai mică – 2,5 p.p., ceea ce a diminuat soldul negativ al exportului net și, astfel, exportul net a avut o contribuție pozitivă la evoluția PIB de 1 p.p.

Inflația

Rata inflației în luna mai 2019 a constituit 4,5% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 3,7 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018. Rata anuală a inflației a constituit 4,6%, fiind la nivelul țintă a inflației stabilit de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%).

Dinamica ratei inflației anuale (lună față de luna respectivă a anului precedent), %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre factorii cei mai importanți care au determinat creșterea ratei inflației în anul curent se enumeră majorarea cererii interne ca rezultat al politicii fiscale expansioniste, diminuarea ofertei ca impact al condițiilor climatice nefavorabile (secetă) din vara anului 2018 și deprecierea monedei naționale, care majorează prețurile produselor de import.

Dinamica ratei inflației în ianuarie-mai 2015–2019, %

Anii	Față de luna precedentă					Mai față de decembrie a anului precedent	Ianuarie-mai față de perioada similară a anului precedent	Rata inflației medie lunară
	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai			
2015	0,8	2,2	0,9	1,0	0,5	5,6	6,8	1,1
2016	0,7	-0,5	0,0	0,0	0,2	0,3	9,8	0,2
2017	1,2	1,2	0,4	1,4	0,9	5,3	5,4	1,0
2018	0,0	0,2	0,1	0,5	0,0	0,8	4,4	0,2
2019	1,3	0,4	0,5	0,8	1,4	4,5	3,0	0,9

Sursă: Biroul Național de Statistică

Prețurile la produsele alimentare în luna mai 2019 au înregistrat o creștere de 8,1% față de decembrie 2018. În perioada vizată s-au majorat prețurile la cartofi - de 2,6 ori, legume proaspete - cu 35,5% (inclusiv la ceapă - de 1,8 ori, morcov - de 1,7 ori, varză - de 1,5 ori, roșii - cu 38,3%, usturoi - cu 33,3% etc.), fructe proaspete - cu 26,5%, pește și conserve din pește - cu 6%, zahăr - cu 2% etc. Totodată, au fost înregistrate scăderi ale prețurilor la ouă cu 24,5%.

Ca rezultat, creșterea prețurilor la produsele alimentare a avut cea mai mare contribuție pozitivă la IPC general de 3,1 p.p. Creșterea prețurilor la cartofi a contribuit la majorarea IPC general cu 1,3 p.p., legume - cu 1,2 p.p., fructe proaspete - cu 0,7 p.p. Totodată, prețurile la ouă au contribuit la micșorarea IPC general cu 0,2 p.p.

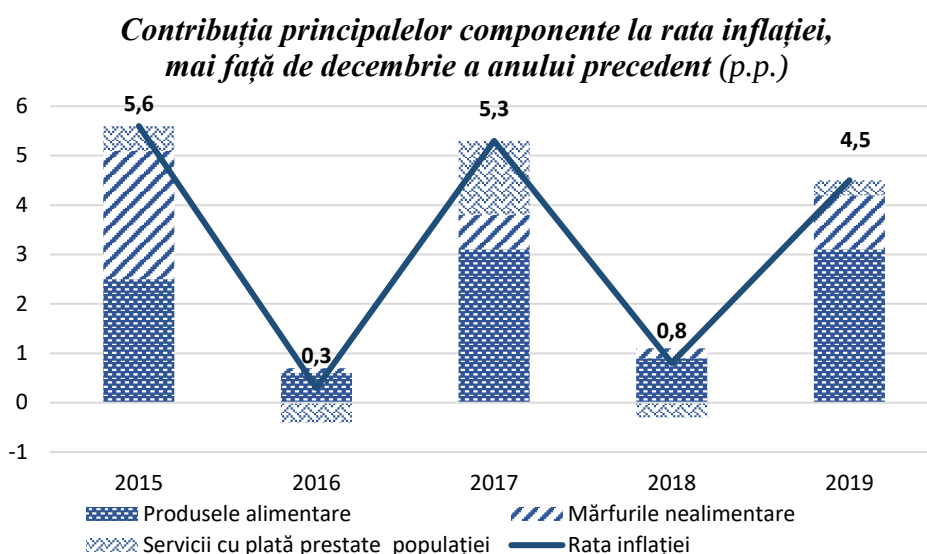
Dinamica prețurilor la produsele alimentare în Republica Moldova este determinată de caracterul sezonier al economiei. În lunile de vară se înregistrează scăderea prețurilor la legume, fructe, cartofi etc., cu o ulterioară majorare a acestora în lunile de iarnă. Totodată, condițiile secetoase din anul 2018 au condiționat creșterea considerabilă a prețurilor la legume și cartofi.

Prețurile la mărfurile nealimentare în mai 2019 s-au majorat cu 3% față de decembrie 2018, în special, ca rezultat al majorării prețurilor la țigări - cu 27%, autoturisme - cu 4,6%, confecții - cu 2,5%, mobilă și frigider și congelatoare - cu câte 2,3%, mașini de spălat - cu 2,1%, materiale de construcție - cu 1,4% etc. Totodată, s-au redus prețurile la combustibil cu 0,1%, medicamente - cu 0,8% etc.

Fluctuațiile prețurilor la mărfurile nealimentare sunt determinate, în mare măsură, de evoluția cursului de schimb al monedei naționale. Plus la aceasta, majorarea prețurilor minime pentru țigările comercializate în R. Moldova, conform Legii bugetului de stat pentru anul 2019, a condiționat majorarea prețurilor la această categorie de mărfuri.

Contribuția prețurilor la mărfurile nealimentare asupra modificării IPC general a fost de 1,1 p.p., în special datorită creșterii prețurilor la țigări (0,5 p.p.).

Tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 1% față de decembrie 2018, fiind cauzată, în mare parte, de majorarea costurilor la serviciile de educație și învățământ cu 4,7% condiționată de majorarea prețurilor pentru creșe și grădinițe și sănătate - cu 3,5%. Per ansamblu, contribuția tarifelor la servicii asupra IPC general a fost neesențială (0,3%).

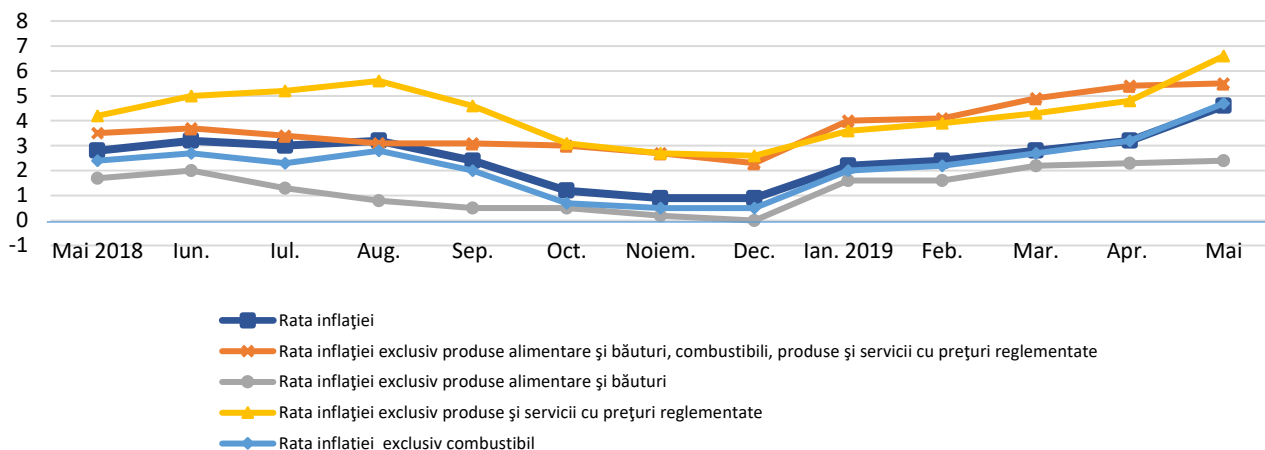

Sursă: Biroul Național de Statistică
Calculule Ministerului Economiei și Infrastructurii

Rata **inflației de bază**³ *exclusiv produse alimentare și băuturi, combustibili, produse și servicii cu prețuri reglementate* a fost 3,9% față de decembrie 2018, cu 3,2 p.p. mai mare decât nivelul ratei inflației de bază în luna respectivă a anului 2018. Rata inflației *exclusiv produse alimentare și băuturi* a fost 2,1%, *exclusiv combustibil* – 4,8%. Rata inflației *exclusiv produse și servicii cu prețuri reglementate* a constituit 5,7%, fiind cu 3,9 p.p. mai mare comparativ cu nivelul lunii mai 2018.

³Indicele inflației de bază reflectă sursele persistente ale presiunilor inflaționiste care permite de a percepe trendul inflației în cazul când efectele influențelor temporare și tranzitorii sunt eliminate. Calculul acestui indice se efectuează prin eliminarea din indicele prețurilor de consum general a efectelor unor șocuri tranzitorii de genul modificărilor intervenite în urma schimbării prețurilor și tarifelor la bunuri și servicii cu prețuri reglementate, a condițiilor climatice nefavorabile care au afectat oferta de produse alimentare, modificărilor de preț la unele produse sezoniere și a variațiilor prețurilor internaționale la combustibili.

Dinamica ratei anuale a inflației
(față de luna respectivă a anului precedent), %

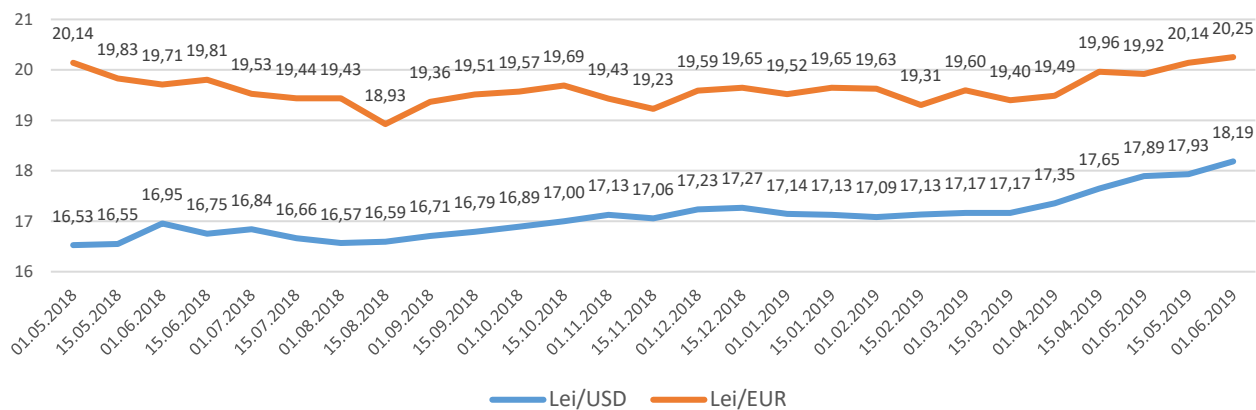

Sursă: Biroul Național de Statistică

Cursul de schimb și piața valutară

De la începutul anului 2018 moneda națională a marcat o depreciere de 6,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 18,19 lei la 31.05.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a depreciat cu 3,8%. Principalii factori care au determinat deprecierea monedei naționale au fost creșterea cererii de valută din partea agenților economici și diminuarea intrărilor de valută din contul remiterilor de peste hotare. De asemenea, la evoluția cursului de schimb au influențat oscilațiile dolarului SUA pe piețele valutare internaționale și politica monetară a BNM.

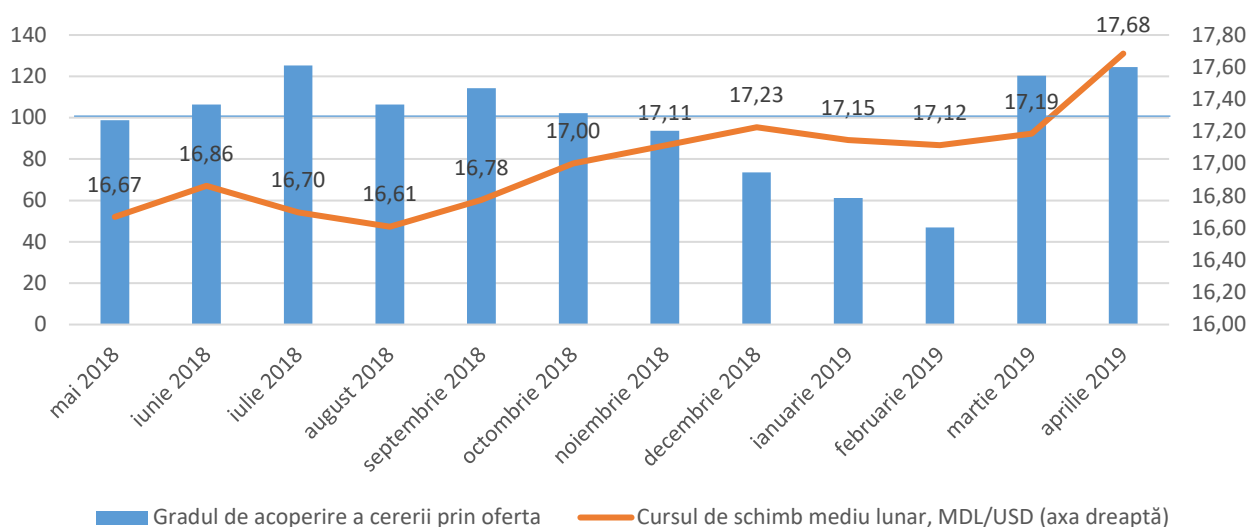
Evoluția cursului de schimb al monedei naționale
față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În ianuarie-mai 2019, **gradul de acoperire a cererii nete de valută** din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 83,1%, comparativ cu 103,6% în ianuarie-mai 2018. Deficitul de valută pe piața valutară este determinat, în mare parte, de micșorarea fluxului remitențelor valutare de peste hotare și creșterea cererii de valută din partea agenților economici.

**Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici
prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %**

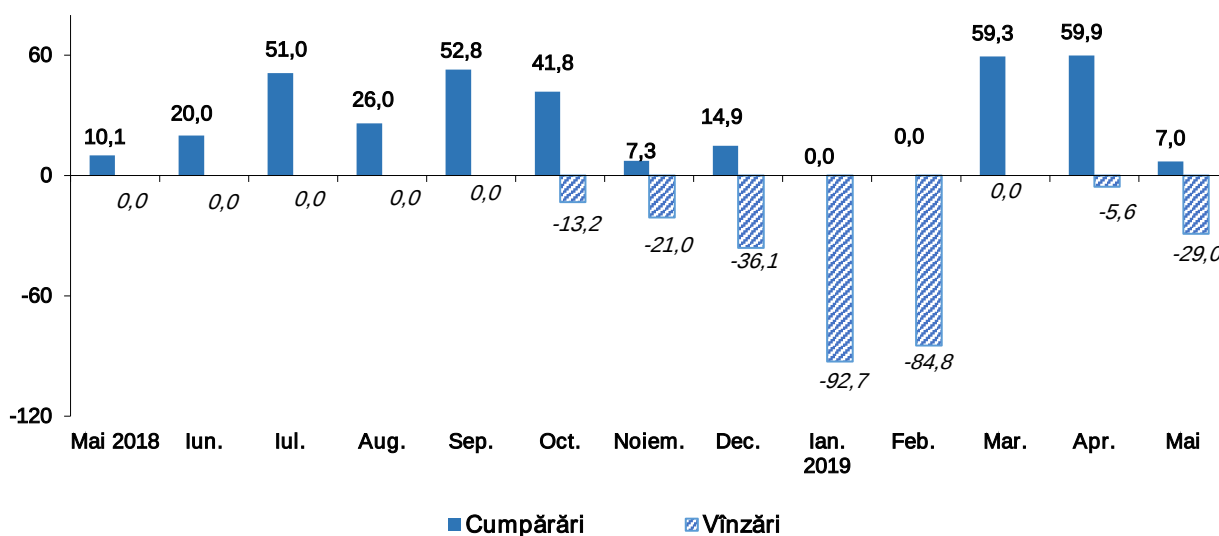
Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura ofertei nete de valută de la persoanele fizice ponderea majoră revine monedei euro – 71,4%, ponderea dolarului a constituit 7,8%, rublei rusești – 10,4%.

În luna mai gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 84,6%. În condițiile cererii nete de valută excesive, în luna mai BNM a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 22 mil. dolari.

De la începutul anului Banca Națională a Moldovei (BNM) a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 85,9 mil. dolari.

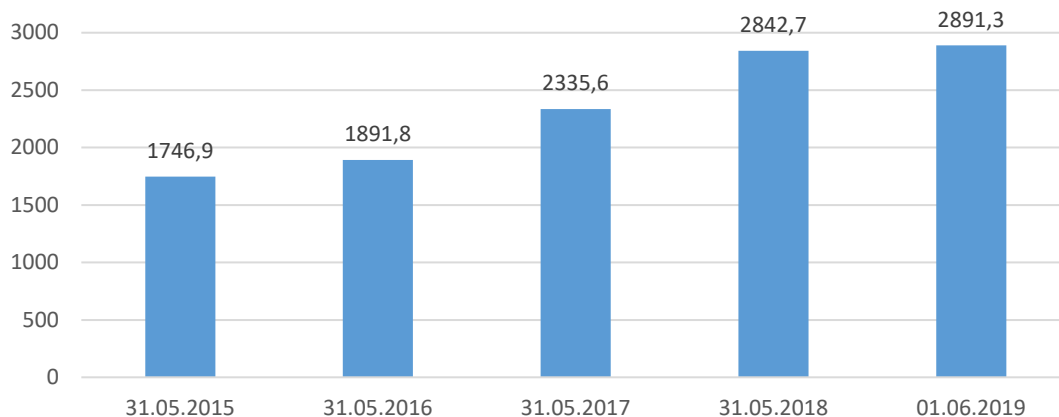
**Activitatea BNM pe piața interbancară,
echivalentul în mil. dolari SUA**

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Situația respectivă a determinat diminuarea **Stocului activelor valutare de rezervă ale BNM** cu 3,5% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018, atingând o valoare de 2891,3 mil. dolari (la 31.05.2019). Totodată, acestea au crescut cu 1,7% față de situația la 31.05.2018. Micșorarea activelor oficiale de rezervă se datorează nu numai intervențiilor pe piața valutară internă sub formă de vânzări de valută, dar și plăților aferente serviciului datoriei publice.

**Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei,
mil. dolari SUA**

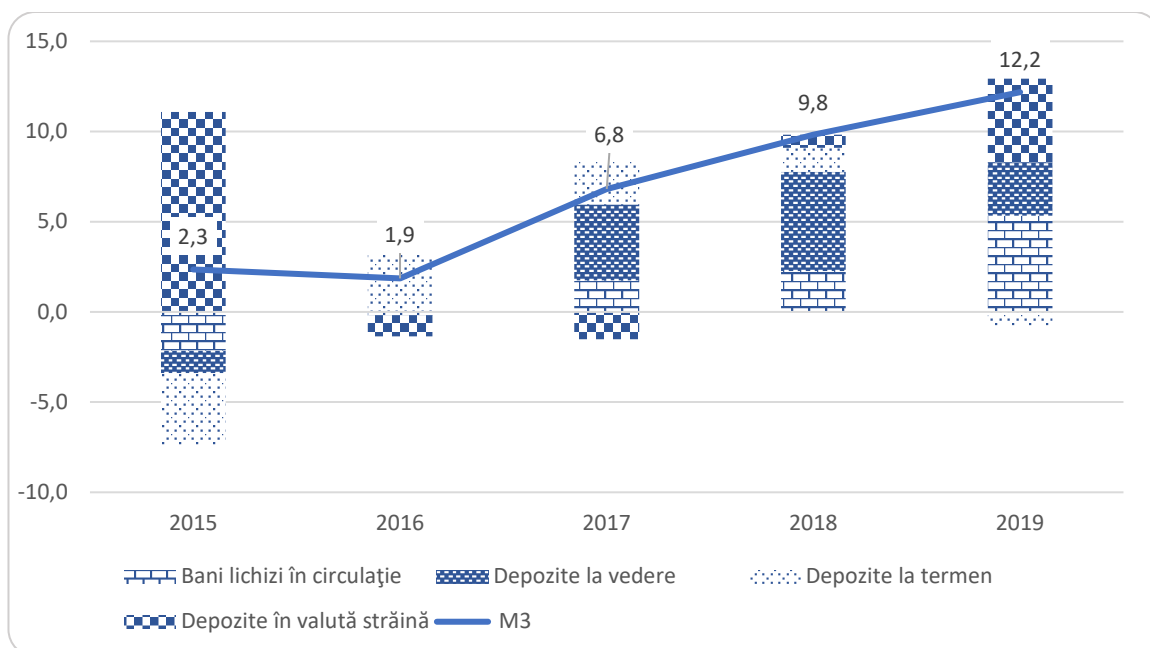
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Indicatorii monetari

Masa monetară M3 la sfârșitul lunii mai 2019 a constituit 86,9 mild. lei și s-a majorat cu 12,2% comparativ cu situația similară din anul 2018. În componența M3 intră banii lichizi în circulație (25,8%), depozite în lei la vedere (20,2%), depozite în lei la termen (22,3%) și depozitele în valută (31,7%).

Cea mai mare parte în structura M3 revine depozitelor - 74,2%. La sfârșitul lunii mai 2019 soldul acestora a fost la nivel de 64,4 mild. lei, înregistrând o majorare cu 9% față de sfârșitul lunii mai 2018.

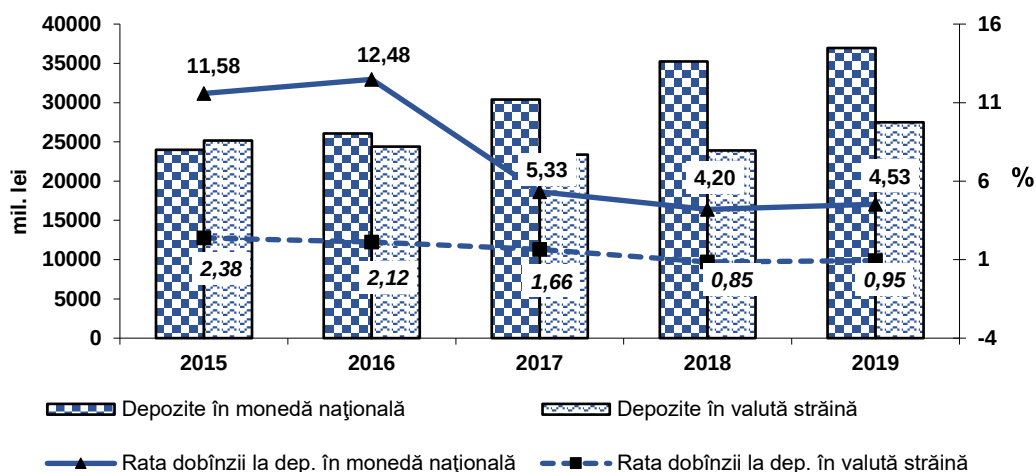
**Contribuția componentelor la evoluția masei monetare M3
la sfârșitul lunii mai 2015-2019, mil. lei**

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Creșterea continuă a economiilor caracterizează evoluția sectorului bancar începând cu a doua jumătate a anului 2016. Față de sfârșitul lunii mai 2018 soldul *depozitelor în monedă națională* (57,3% din volumul total) s-a majorat cu 4,9%, atingând un volum de 36,9 mild. lei. Este de remarcat creșterea semnificativă a depozitelor la vedere – cu 15%. Aceasta se argumentează prin faptul că populația preferă să-și păstreze economiile în lei având acces la ele fără restricții, în pofida dobânzii mai mici comparativ cu depozitele la termen. Totodată, depozitele la termen sunt în diminuare cu 2,9% față de sfârșitul lunii mai 2018.

***Soldul depozitelor și ratele dobânzii (medii lunare)
la sfârșitul lunii mai 2015-2019***

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna mai 2019 au fost atrase depozite noi în monedă națională cu 10,6% mai puțin comparativ perioada respectivă a anului 2018, iar de la începutul anului - cu 3,1% mai puțin.

Soldul *depozitelor în valută străină* este cu 15% mai mare față de situația de la sfârșitul lunii mai 2018, însumând 27,5 mild. lei. Deoarece soldul depozitelor în valută străină este recalculează în lei, valoarea acestora în mare parte depinde de evoluția cursului de schimb. În luna mai 2019 au fost atrase depozite noi în valută străină cu 24,8% mai mult față perioada respectivă 2018, iar în ianuarie-mai 2019 - cu 5,8% mai mult. Ca factor determinant al evoluției în acest domeniu poate fi menționată deprecierea monedei naționale față de dolarul SUA și Euro.

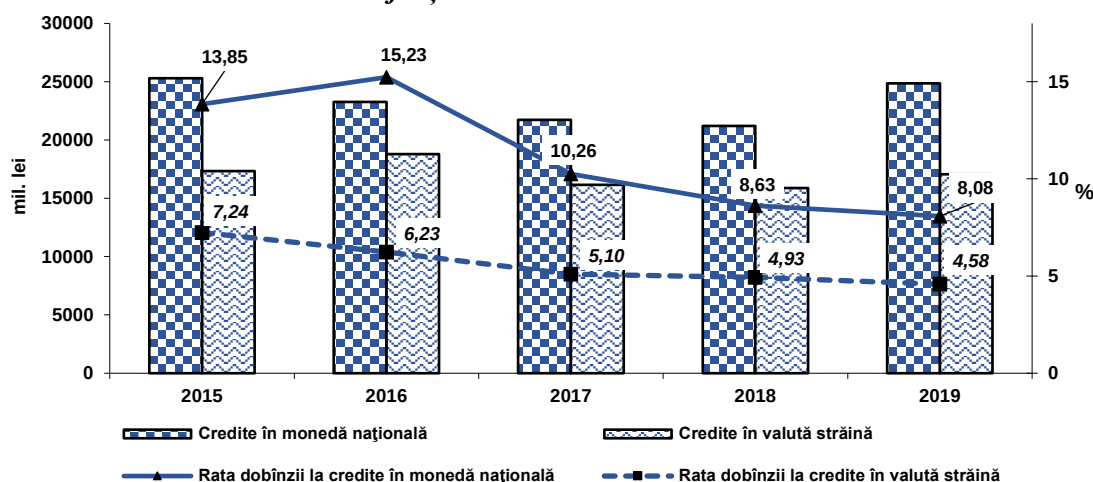
Volumul de *bani în circulație* a constituit 22,4 mild. lei și a crescut cu 22,6% față de situația de la sfârșitul lunii mai 2018, contribuind cel mai mult la creșterea masei monetare M3. Bani în circulație reprezintă numerarul implicat în procesul de conversie, și anume: bancnote, monede metalice etc. În sfera schimbului de mărfuri banii ca mijloc de circulație asigură executarea plăților pentru cumpărarea materiei prime și a materialelor și achitarea cu producătorii de mărfuri pentru producția finită. Respectiv, creșterea continuă a banilor în circulație reflectă intensitatea activității economice.

Datorită nivelului redus al ratelor dobânzii la credite, precum și lansării programului "Prima casă", **creditarea** economiei se înviorază. Soldul creditelor în economie a marcat o creștere cu 13% față de nivelul înregistrat la sfârșitul lunii mai 2018, constituind 41,9 mild. lei. Soldul creditelor în valută străină s-a majorat cu 7,4%, iar al celor în monedă națională - cu 17,2%. Cu toate acestea, există reticența din partea băncilor în a oferi credite, dată fiind norma rezervelor obligatorii înaltă și profitabilitatea acestora.

În portofoliul de credite acordate cea mai mare pondere – 23,8% - revine creditelor destinate comerțului, apoi 15,3% - consumului, 12,8% - pentru procurarea/construcția imobilului, 8,9% - industriei alimentare etc. Cea mai intensă creștere a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, volumul cărora s-a majorat față de mai 2018 de circa 1,6 ori

(1,9 mld. lei), fapt care se explică inclusiv prin lansarea în luna mai 2018 a programului "Prima Casă".

**Soldul creditelor și ratele dobânzii (medii lunare)
la sfârșitul lunii mai 2015-2019**

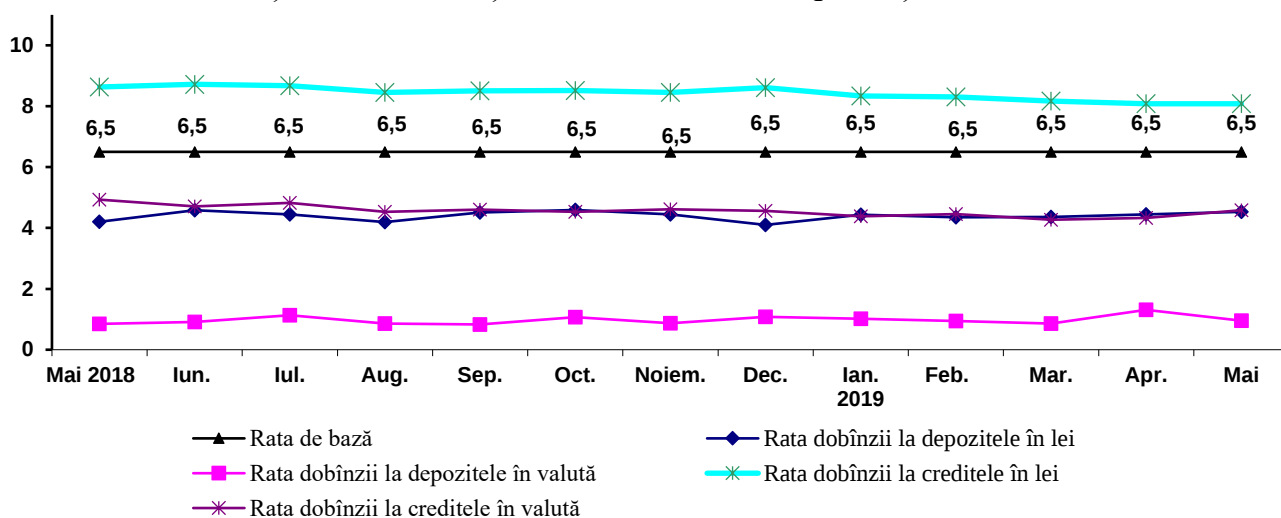

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna mai 2019 a fost acordat un volum de credite noi în monedă națională mai mare cu 15,7% față de cel din luna mai 2018. Totodată, volumul de credite noi acordate în valută străină s-a diminuat cu 3,5%. În ianuarie-mai 2019 volumul creditelor noi acordate a fost în creștere față de perioada analogică a anului 2018 cu 32,8% și 14,2%, respectiv.

Rata de bază se aprobă în calitate de rată de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. Aceasta se stabilește de către BNM în rezultatul evaluării balanței riscurilor interne și externe cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu. Începând cu 05.12.2018, rata de bază este menținută la un nivel stabil de 6,5%.

Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

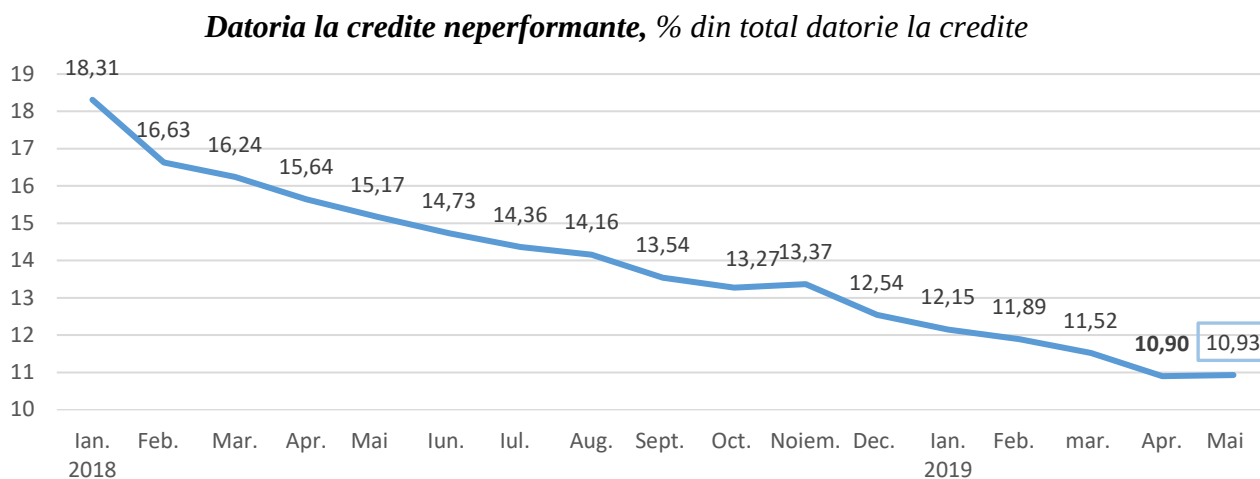

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 153,7%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale au lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Un indicator important care arată atât eficiența bancară, cât și riscul creditării, este nivelul creditelor neperformante. Acestea reprezintă datoriile care cel mai probabil nu vor fi rambursate,

astfel creând probleme și dificultăți băncilor creditoare. Soldul datoriei la credite neperformante ca pondere în soldul total al datoriei la credite după 2 ani de evoluție ascendentă, înregistrează o tendință de diminuare de la 18,5% în luna noiembrie 2017 (când a fost atins nivelul maxim) până la 10,9% în luna mai 2019. Diminuarea ponderii creditelor neperformante se explică prin faptul că băncile au aplicat unele proceduri noi (separarea activelor „bune” de cele „rele” etc.), care au condus la reducerea stocului acestora.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

II. Sectorul public

În perioada ianuarie-mai a anului 2019 bugetul public național (BPN) a fost caracterizat de următoarele cifre: un volum al **veniturilor** de 24 mild. lei și un ritm de creștere de 7,1%, un volum de **cheltuieli** de 25,9 mild. lei și 20,6% majorare. Cheltuielile bugetare au depășit veniturile cu 1911,9 mil.lei. Dar în aceeași perioadă a anului trecut BPN s-a soldat cu excedent (922,5 mil.lei).

Indicatorii principali privind executarea Bugetului Public Național, mil.lei

	Bugetul Public Național	Inclusiv:			
		Bugetul de Stat	Bugetele locale	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat	Fondurile Asigurărilor de Asistență Medicală
Venituri	23 971,9	14 922,6	6 471,6	9 774,3	2 646,2
<i>din care transferuri primite</i>			4 798,7	4 331,4	707,8
Cheltuieli	25 883,8	17 325,1	6 539,9	9 251,3	2 610,3
<i>din care transferuri acordate</i>		9 837,9			
Deficit (-)/Excedent(+)	-1 911,9	-2 402,5	-68,3	523,0	35,9

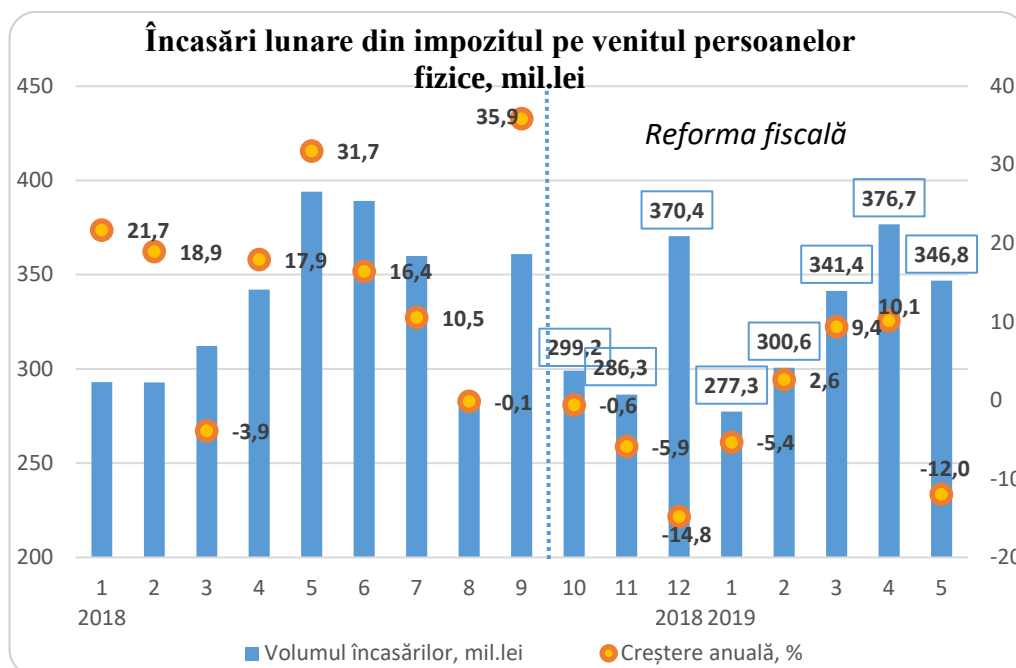
Sursă: Ministerul Finanțelor

Cele mai multe acumulări de **venituri la BPN** au fost înregistrate din contul **impozitelor și taxelor**, care dețin ponderea de 64,8% (15,5 mild. lei). Veniturile respective au înregistrat o creștere de 7,4% față de cele acumulate în ianuarie-mai 2018.

Faptul că economia națională este bazată pe consum este relatat de ponderea majoritară a încasărilor din *impozite și taxe pe mărfuri și servicii* – 69,1% în volumul total al impozitelor și taxelor. În plus, intensificarea consumului și implicit a comerțului interior a determinat creșterea volumului încasărilor din contul acestor taxe, contribuind la majorarea veniturilor totale în proporție de circa 70%. Încasările din TVA s-au majorat cu 11,7% și au asigurat 51,7% din creșterea totală a veniturilor și din Accize – cu 11,4%, contribuind la creștere în proporție de 13,4%.

Impozitele pe venit dețin ponderea de 25,7%, însă contribuția acestora este negativă din cauza diminuării cu 4,7% a încasărilor din impozitele pe venitul persoanelor juridice și a stagnării acumulărilor din contul impozitelor pe venitul persoanelor fizice (salariu).

De menționat, că pentru a reduce fenomenul salariilor în plic, în luna octombrie 2018 a intrat în vigoare prevederile reformei fiscale privind reducerea impozitului pe venit pentru persoanele fizice de la 18% la 12%, prin stabilirea unei cote unice. Prin urmare, de la implementarea reformei până în prezent încasările respective au evoluat neuniform: dacă în perioada octombrie 2018-februarie 2019 a fost înregistrată diminuarea lunară a acestora, atunci începând cu luna februarie se observă o ușoară îmbunătățire, cel mai probabil ca rezultat al ieșirii din umbră a salariilor, ca în final în luna mai să se ateste o diminuare de 12% față de luna mai 2018.

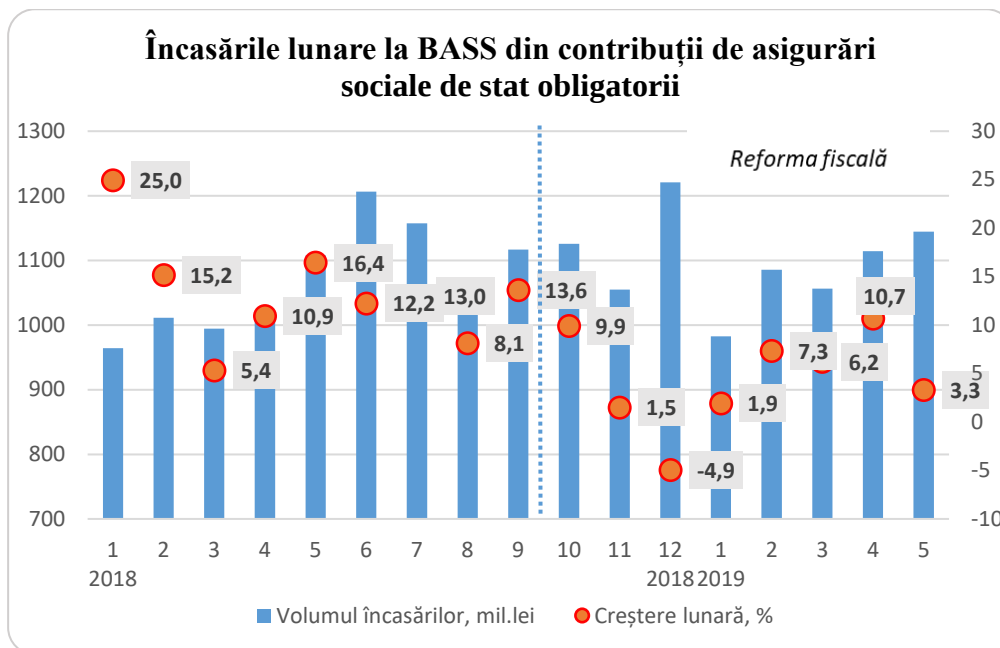

Sursă: Ministerul Finanțelor

Veniturile din *impozite pe proprietate* dețin o pondere de numai 0,8% și impactul creșterii acestora cu 24,3% asupra evoluției veniturilor totale este nesemnificativ.

Acumulările bugetare din contul **contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii** dețin ponderea de 30,5% în volumul total al veniturilor bugetare și majorarea acestora cu 8,9% a asigurat circa 38% din creșterea totală a veniturilor. Din contul contribuțiilor de asigurări sociale veniturile acumulate s-au majorat cu 5,7%, dar din contul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală – cu 19%. Evoluția pozitivă a încasărilor respective se datorează preponderent creșterilor salariale: conform datelor pentru I trimestru 2019, salariul mediu lunar în economie s-a majorat cu 17,2%: în sectorul bugetar – cu 26,5% și în sectorul real – cu 13,9%.

Plus la aceasta, reforma fiscală menționată mai sus prevede, de asemenea, și reducerea contribuției angajatorului la BASS de la 23% la 18%. Conform analizei lunare a încasărilor din contribuții și prime de asigurări obligatorii, impactul reformei a început să ia contur încă în luna octombrie, când ritmurile anuale de creștere s-au temperat, în luna decembrie fiind înregistrată chiar diminuarea încasărilor respective comparativ cu luna decembrie 2017. Similar veniturilor din impozitele pe salariu, încasările din contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii au evoluat cu ritmuri mai temperate spre deosebire de anul precedent. În lipsa majorărilor salariale, cel mai probabil evoluția respectivă ar fi fost negativă.

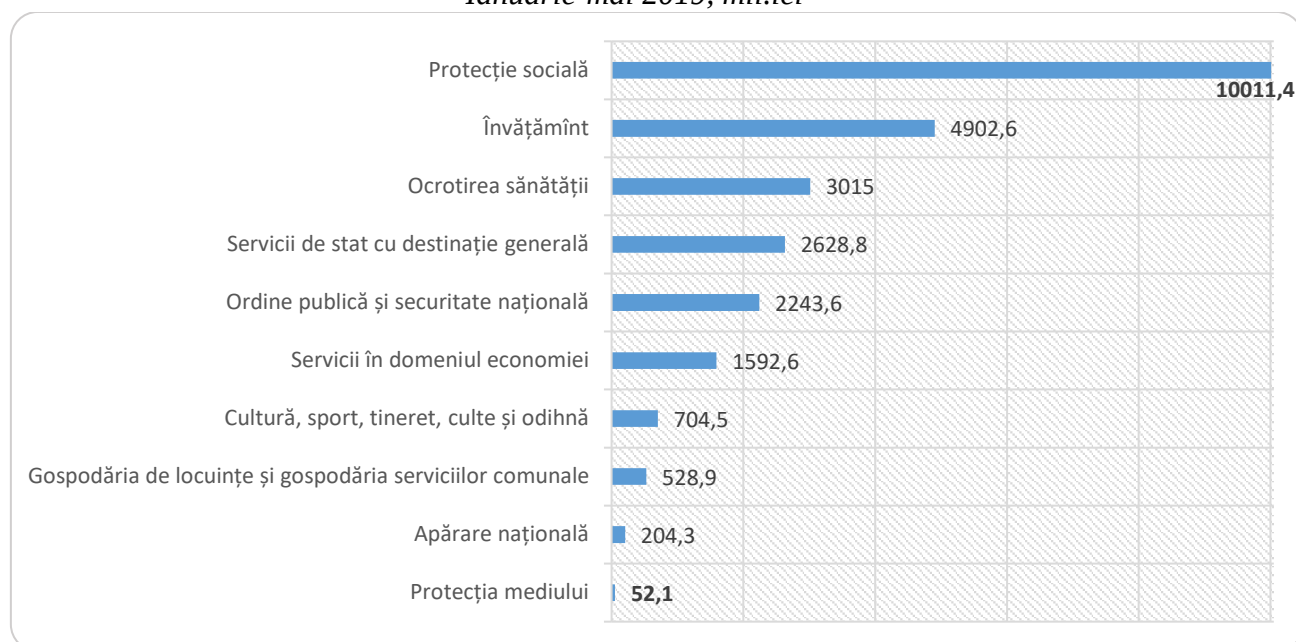

Sursă: Ministerul Finanțelor

În perioada ianuarie-mai 2019 au fost efectuate cheltuieli în sumă de 25 883,8 mil. lei, ceea ce este cu 20,6% peste nivelul înregistrat în perioada analogică a anului trecut. După clasificarea economică, cea mai mare pondere în volumul total al **cheltuielilor** revine prestațiilor sociale – 37%, urmată de cheltuielile de personal – 26%, cheltuielile pentru achiziționarea bunurilor și serviciilor – 17%, acordarea subsidiilor – 6% și achitarea dobânzilor pentru datoria de stat – 3%. Cea mai mare contribuție la creșterea totală a cheltuielilor bugetare vine din partea creșterii cheltuielilor aferente prestațiilor sociale (cu 18%), apoi din contul creșterii cheltuielilor de personal (cu 21,4%).

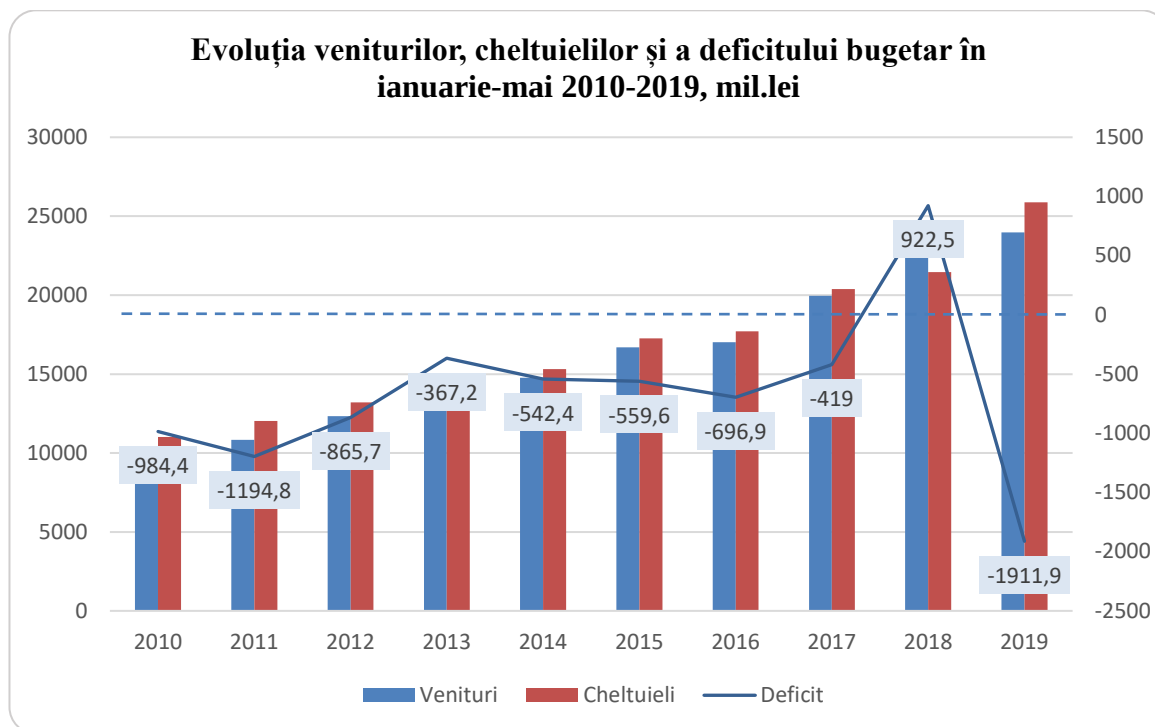
Similar, după clasificarea funcțională, cheltuielile cu cea mai mare cotă sunt cheltuielile pentru protecția socială – 39%, învățământ – 19%, ocrotirea sănătății – 1%, servicii de stat cu destinație generară – 10%, servicii în domeniul economiei – 9% etc.

**Cheltuielile BPN după clasificarea funcțională,
Ianuarie-mai 2019, mil.lei**

Sursă: Ministerul Finanțelor

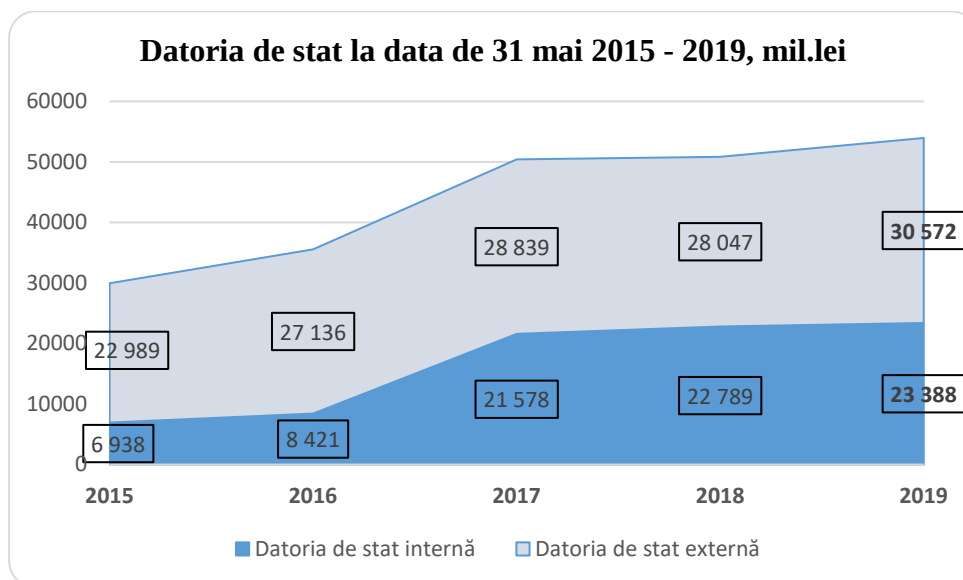
Creșterea cheltuielilor cu un ritm mai mare decât a veniturilor preponderent ca rezultat al măsurilor de majorare a salariilor în sectorul bugetar a determinat acumularea unui deficit de -1911,9 mil. lei, un nivel record pentru perioada respectivă. De menționat, că în primele cinci ale anului trecut a fost acumulat un excedent de 922,5 mil. lei.

Deficitul bugetar este acoperit din contul datoriilor în proporție de 63% și din contul activelor financiare – 38%. Printre datorii figurează datoriile interne (valorile mobiliare de stat și alte datorii interne), împrumuturi interne de la instituțiile nefinanciare și financiare, precum și împrumuturi externe. Activele financiare reprezintă creanțele interne și externe, împrumuturi recreditate interne instituțiilor nefinanciare și financiare, precum și rezultatul din diferența de curs valutar.

Datoria de stat administrată de Guvern

Datoria de stat (internă și externă) administrată de Guvern a însumat circa 54,0 mild. lei la sfârșitul lunii mai 2019, fiind în creștere cu 6,1% față de aceeași dată a anului 2018. În structura totală a datoriei de stat, datoria internă are o pondere de 43,3% și, respectiv, datoria externă – 56,7%. Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Datoria de stat internă s-a majorat față de situația de la sfârșitul lunii mai 2018 cu 2,6%. Situația respectivă s-a produs din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară. O creștere atât de neesențială permite de a constata o oarecare stabilitate la capitolul datoriei interne.

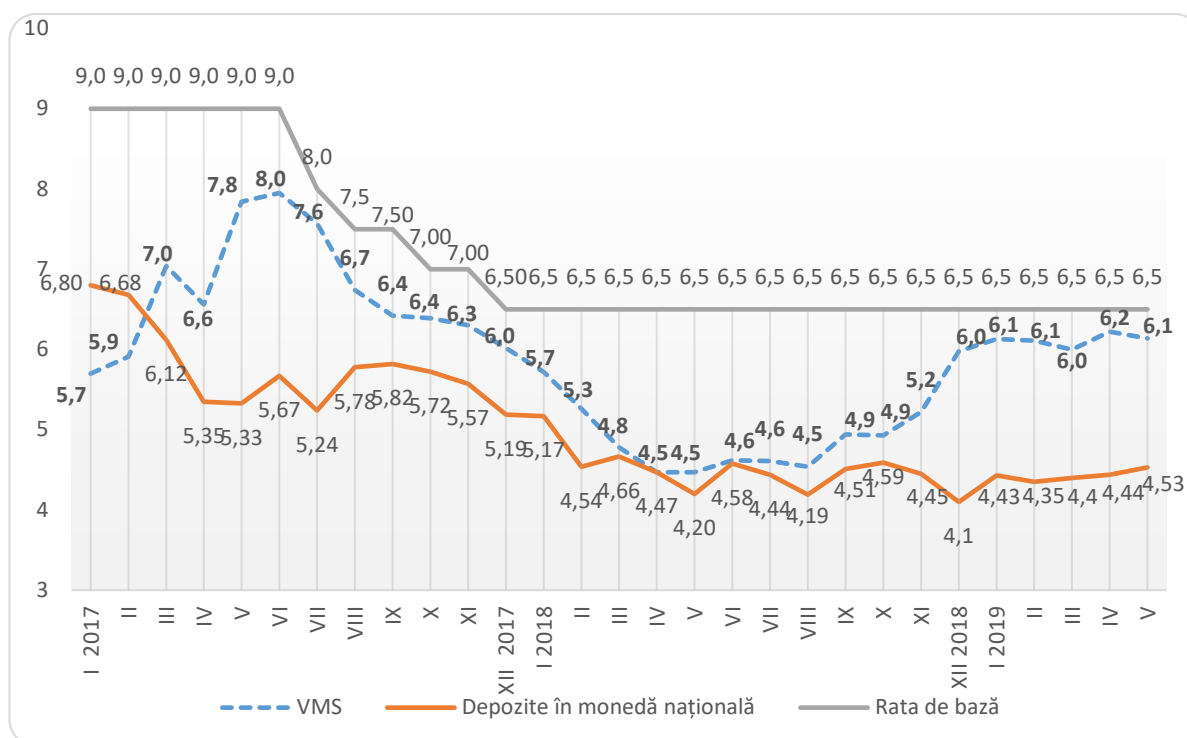
Stocul datoriei de stat interne este complet format din VMS, volumul cărora a constituit circa 23,4 mild. lei la prețul de cumpărare, inclusiv: VMS emise pe piața primară – 8,2 mild. lei (în creștere cu 10,9%), VMS convertite (datoria de stat internă contractată anterior de la BNM convertită în VMS) – 2063,4 mil. lei (la nivelul situației similare a anului 2018) și VMS emise pentru executarea garanției de stat – 13,1 mild. lei (față de situația similară a anului trecut denotă o diminuare cu 210 mil.lei, ca rezultat al executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat). VMS emise pentru executarea garanției de stat au intrat în componența datoriei de stat interne în luna octombrie 2016, când soldul s-a majorat brusc cu 13,3 mil.lei.

Valorile mobiliare de stat cu scadență până la un an au fost emise pe trei termene: 91, 182 și 364 zile, ponderea acestora în totalul VMS comercializate fiind de circa 86,8%. Majoritatea VMS au fost emise pe termen de 364 zile (38,7%), după care urmează cele emise pe 182 zile (33,1%) și 91 zile (15,1%). Scadența scurtă a titlurilor de stat crește riscul de refinanțare a datoriei, creînd impedimente în calea implementării unor proiecte investiționale pe termen lung.

Piața VMS este în continuare dominată de băncile comerciale (circa 82%), care au în prezent lichidități în exces. Restul investitorilor sunt în continuare slab dezvoltați și neinițiați în investițiile în titluri de stat (nivelul jos de educație financiară a populației și lipsa de cunoștință cu privire la posibilitățile și avantajele investițiilor în instrumentul respectiv).

Rata medie a dobânzii la VMS realizate prin licitație în luna mai 2019 a fost de circa 6,14% (cu 1,67 p.p. peste nivelul din luna mai 2018). Rata dobânzii la VMS, la fel ca și rata dobânzii la depozite și credite, sunt corelate cu rata de bază a BNM. În același timp, se observă faptul că rata dobânzii la VMS este mai mare decât rata dobânzii la depozitele în monedă națională - principalele instrumente de investiții concurente. Constatarea respectivă determină alegerea investitorilor de a-și plasa lichiditățile în instrumente mai rentabile, cu o dobândă mai mare, respectiv, în VMS.

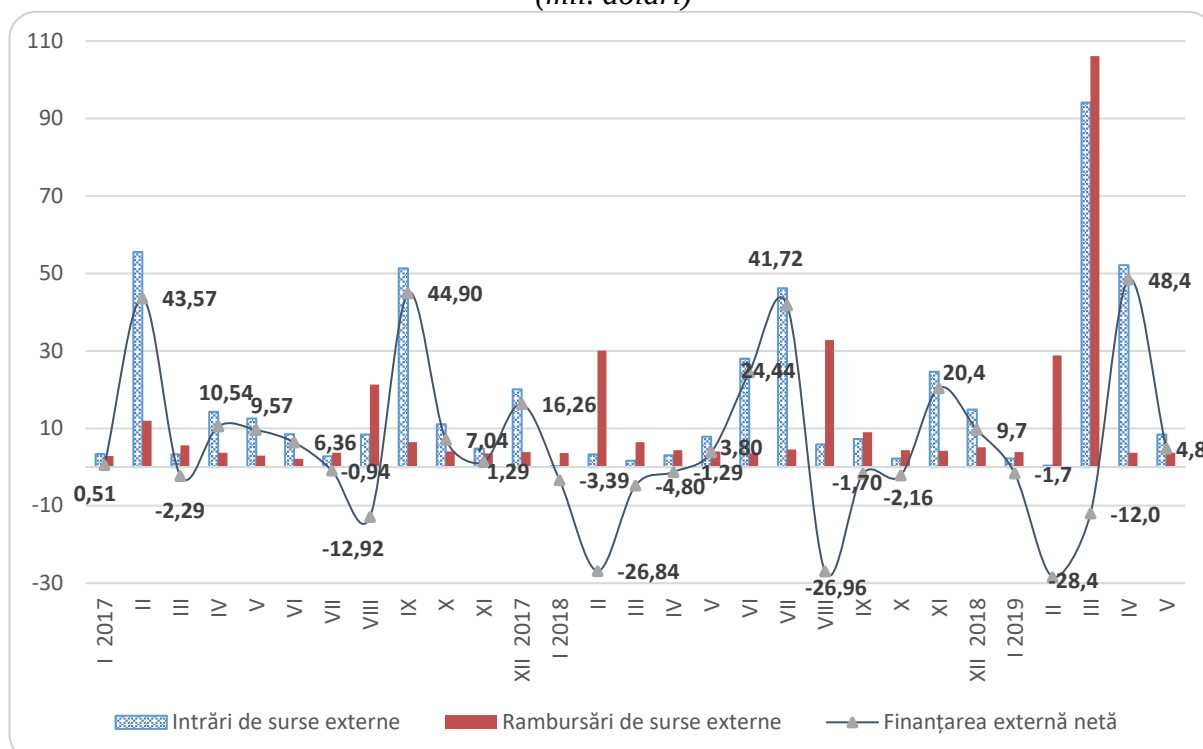
Evoluția lunară a ratelor dobânzii la VMS și depozitele în monedă națională, %

Sursă: Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei

Soldul **datoriei de stat externe** administrată de Guvern a însumat 1681,1 mil. dolari, comparativ cu 1654,3 mil. dolari la data de 31 mai 2018 (în creștere cu 1,6%). În lunile ianuarie-mai 2019 surse externe de finanțare au intrat în valoare de circa 157,3 mil. dolari, dar au fost rambursate – 146,2 mil. dolari. Respectiv, finanțarea externă netă a atins 11,1 mil. dolari. La evoluția datoriei externe în dolari a contribuit fluctuația ratei de schimb a dolarului american față de alte valute, care a atins valori negative și a constituit 19 mil. dolari.

Intrări lunare de surse externe de finanțare, rambursările și finanțarea externă netă (mil. dolari)

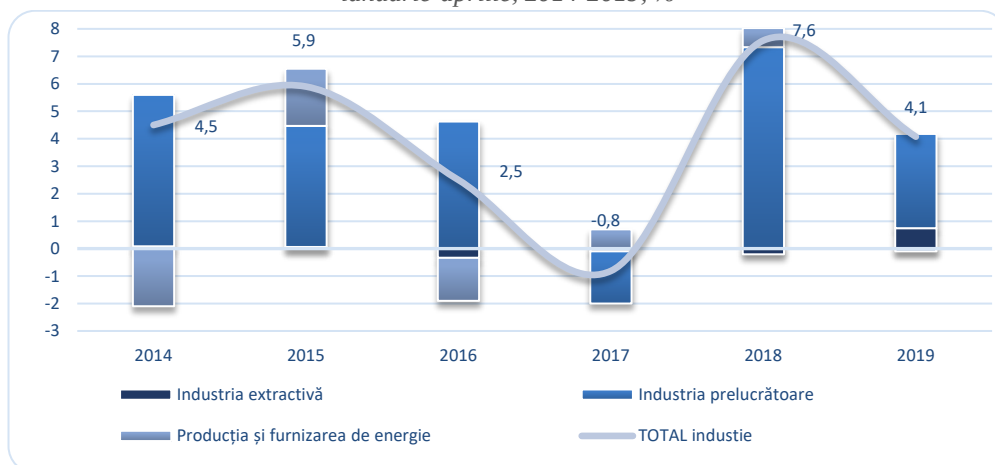
Sursă: Ministerul Finanțelor

III. Sectorul real

Industria

În ianuarie-aprilie 2019, volumul producției industriale a crescut, însă ritmurile de creștere s-au temperat de aproape de 2 ori comparativ cu anul trecut. Întreprinderile industriale au produs în ianuarie-aprilie 2019 cu 4,1% mai multe bunuri comparativ cu ianuarie-aprilie 2018. Creșterea respectivă a fost determinată de majorarea industriei prelucrătoare cu 4,4% (84% din creștere) și a industriei extractive cu 57% (18% din creștere). Producția și furnizarea de energie a înregistrat o diminuare de -0,5% în I trimestru 2019, contribuind negativ cu -2,4% la rezultatul sectorului.

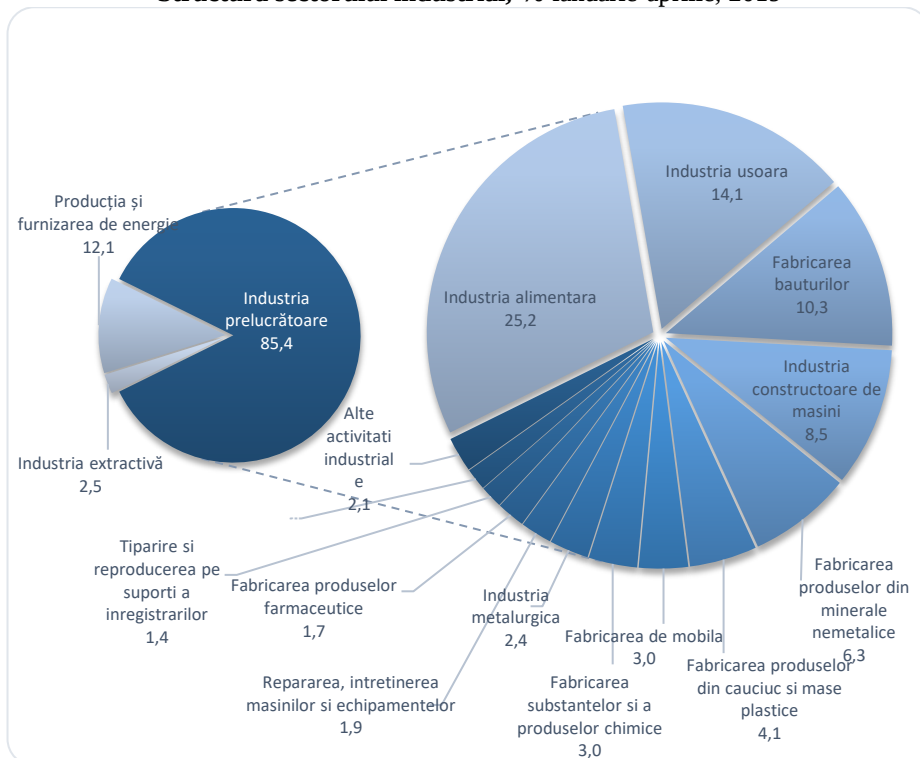
Evoluția sectorului industrial și contribuția ramurilor la creștere,
ianuarie-aprilie, 2014-2019, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

În structura sectorului industrial, industria prelucrătoare ocupă 85,4%, producția și furnizarea de energie – 12,1%, industria extractivă – 2,5%.

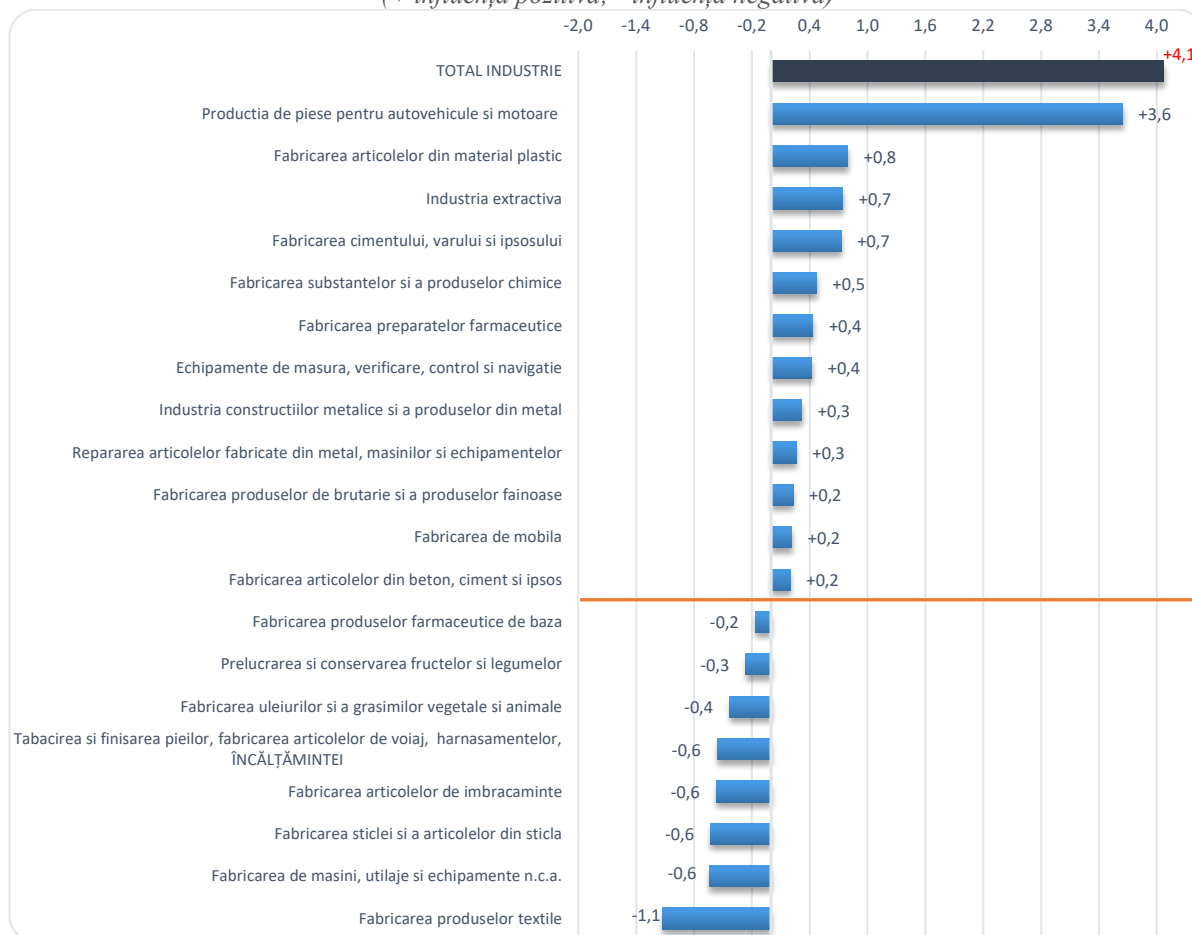
Structura sectorului industrial, % ianuarie-aprilie, 2019

Creșterea înregistrată pare a nu fi foarte sustenabilă, deoarece aproape 90% din creștere a fost asigurată de o singură ramură industrială – *fabricarea de piese pentru autovehicule și motoare*. Ocupând o cotă de 3,5% în total industrie, această ramură a înregistrat o majorare de 75,2% în perioada analizată. Pe lângă, ramura menționată printre cele mai importante ramuri industriale care au determinat creșterea sectorului în ianuarie-aprilie, 2019 se numără: *fabricarea articolelor din material plastic (creștere cu circa 25,5%), industria extractivă (+57%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului, fabricarea substanțelor și a produselor chimice cum sunt vopsele, lacuri, fibre sintetice, săpunuri, detergenți, produse cosmetice (+19,2%)*.

Principalele ramuri care au influențat evoluția industriei, ianuarie-aprilie 2019, p.p.

(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Principalii factori care au determinat creșterea ramurilor sectorului industrial au fost:

- dezvoltarea ramurii automotive în cadrul Zonelor Economice Libere, ca rezultat al extinderii activității investitorilor străini în anii 2017-2018;
- evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor care au susținut creșterea industriei extractive și a altor ramuri industriale conexe cu acest sector. Volumul lucrărilor de construcție realizate în antrepriză a înregistrat în I trimestru 2019 o creștere de 15,2%;
- majorarea cererii interne din partea agenților economici și a populației pentru produsele industriale autohtone, ca rezultat al creșterii veniturilor disponibile ale populației și dezvoltării unor ramuri economice;
- menținerea în creștere a cererii externe față de unele produse ale ramurilor industriale exportatoare. Acest factor a fost valabil, în special, pentru producția de piese pentru autovehicule și motoare ce se exportă în proporție de 99% peste hotare; echipamente de măsură, verificare, control (92% - export), jocuri și jucării (66% - export).

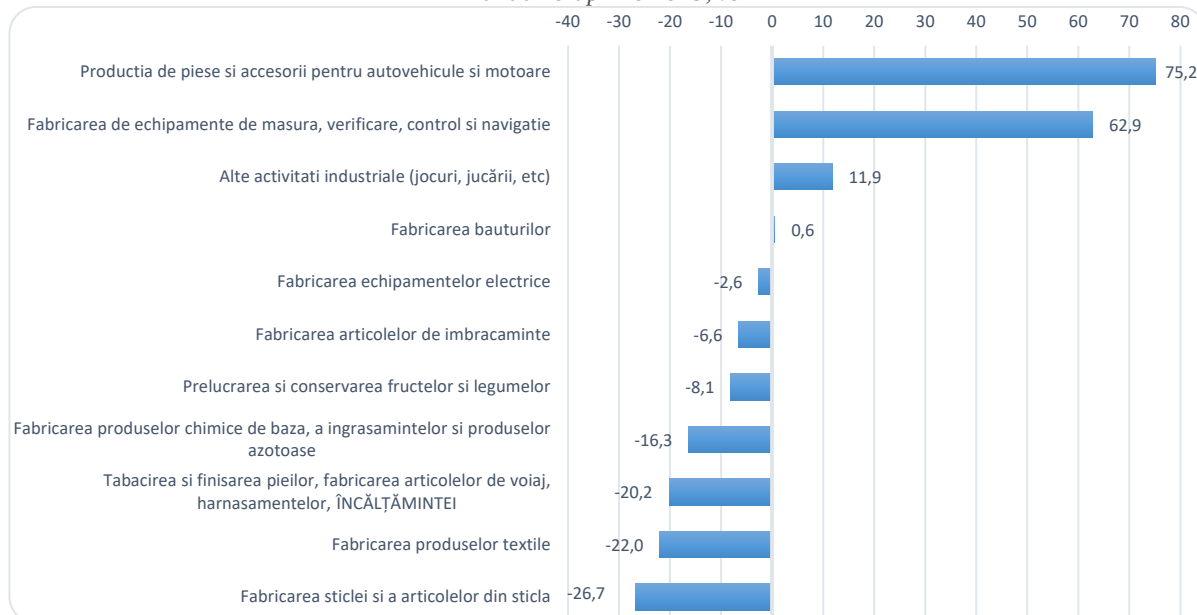
Totodată, în ianuarie-aprilie 2019, **ramuri industriale importante și-au restrâns volumul producției**: *industria alimentară* unde se produce circa ¼ din volumul producției industriale și *industria ușoară* unde se produce circa 14% din producție au descrescut cu circa 1,8% și 12,6% respectiv.

Astfel, **principalele sub-ramuri care au înregistrat un rezultat negativ și au sustras din creșterea sectorului industrial** sunt: fabricarea textilelor (descreștere cu circa 22%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-6,6%), tăbăcirea, finisarea pieilor și fabricarea încălțămintei (-20,2%), fabricarea de mașini și utilaje de utilizare generală (-33,1%), fabricarea sticlei și articolelor din sticlă (-26,7%), fabricarea uleiurilor și a grăsimilor (-12,4%), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (-8,1%), fabricarea produselor farmaceutice de bază (-48,5%).

Principalele constrângeri care limitează dezvoltarea sectorului industrial sunt:

- *prezența pe piață a unor monopoluri și oligopoluri, concurența neloială și condiții inegale de activitate*, fapt ce conduce la subdezvoltare și număr mic de întreprinderi, instabilitate în evoluție și vulnerabilitate sporită față de factori interni și externi. Printre ramurile identificate unde ar putea predomina problemele respective s-ar putea regăsi: producerea de uleiuri vegetale, industria metalurgică, industria farmaceutică, industria zahărului, etc.
- *competitivitatea scăzută a produselor moldovenești* cauzată de utilaje de producție și standarde de calitate depășite. Conform evoluțiilor recente, cea mai afectată ramură de acest factor este fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, inclusiv cele destinate agriculturii și exploatării forestiere;
- *existența unor bariere interne ce țin de certificarea producției*, inclusiv pentru export (ramura prelucrătoare de nuci, a producției animaliere, etc.);
- *diminuarea prețurilor la producția industrială pe piețele externe și temperarea cererii externe pentru unele produse industriale*, legată de evoluțiile economiilor țărilor partenere ale Republicii Moldova, factori ce au influențat în special ramurile exportatoare.

Evoluția ramurilor industriale ce livrează peste 50% din producție pentru export, ianuarie-aprilie 2019, %

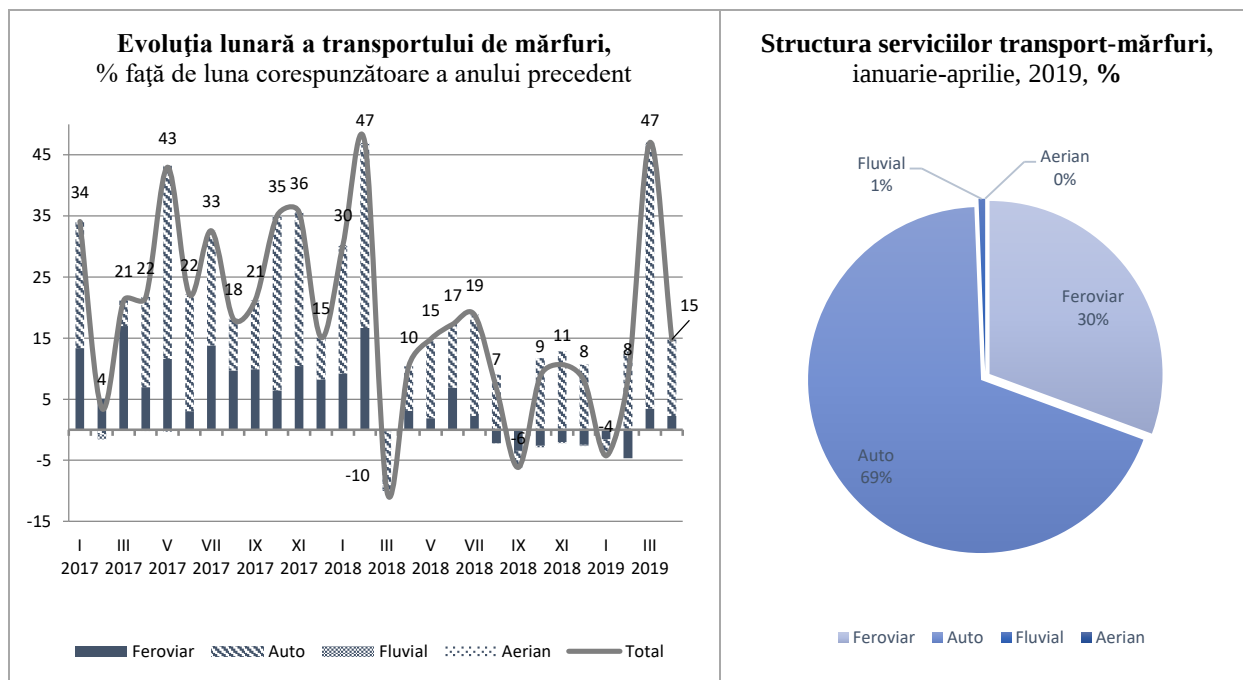

Sursă: Biroul Național de Statistică

Transportul

Volumul mărfurilor transportate în ianuarie-aprilie 2019 a crescut cu 17,7%, însumând circa 5,2 mil. tone. Creșteri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate în cazul tuturor mijloacelor de transport: transportul aerian – cu 47,2%, transportul rutier – cu 27,4%, transportul fluvial – cu 19,5%, transportul feroviar – doar cu 0,4%.

În structura serviciilor de transport predomină transportul rutier care ocupă circa 69% din volumul total al serviciilor, urmat de transportul feroviar ce deține o pondere de circa 30%. Transportul naval și aerian de mărfuri dețin o cotă neînsemnată în structura serviciilor respective, de circa 1%.

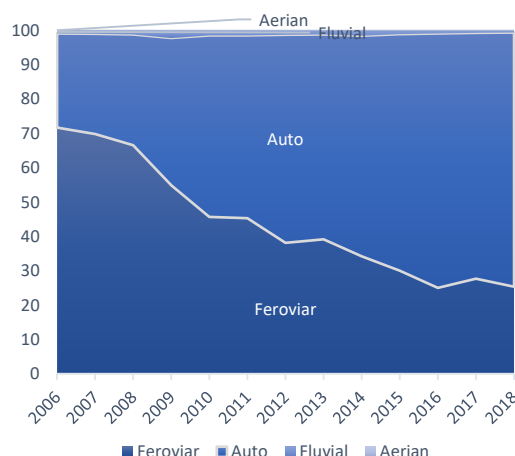

Sursă: Biroul Național de Statistică

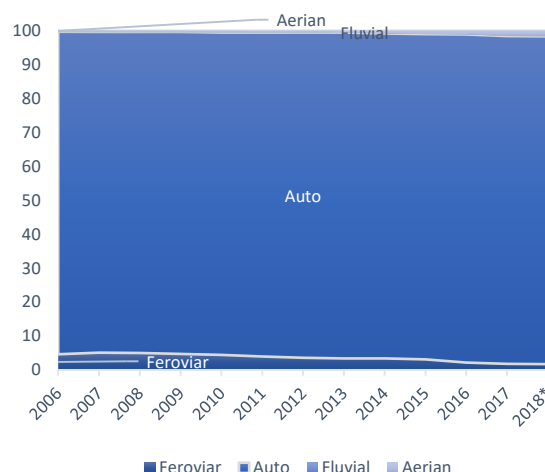
În general, creșterea serviciilor de transport este legată de evoluțiile din sectoarele economiei naționale și de dinamica schimburilor comerciale. Exporturile au crescut cu 8,1%, importurile – cu 6,2%, producția industrială - cu 4,1% (ianuarie-aprilie, 2019), comerțul cu amănuntul – cu 17,3%, comerțul cu ridicata – cu 21,7% (ianuarie-martie, 2019).

Una din problemele de bază ale sectorului de transport este **performanța scăzută a sectorului feroviar**. Din această cauză, în Republica Moldova se accentuează tendința de migrare a traficului de la calea ferată spre transportul rutier, deși tendința și viziunea de dezvoltare a sectorului de transport în țările UE este inversă. Astfel, cota mărfurilor transportate pe cale rutieră a crescut de la 27% în 2006 până la 74% în 2018.

Structura transportului de mărfuri în evoluție 2006-2018, %

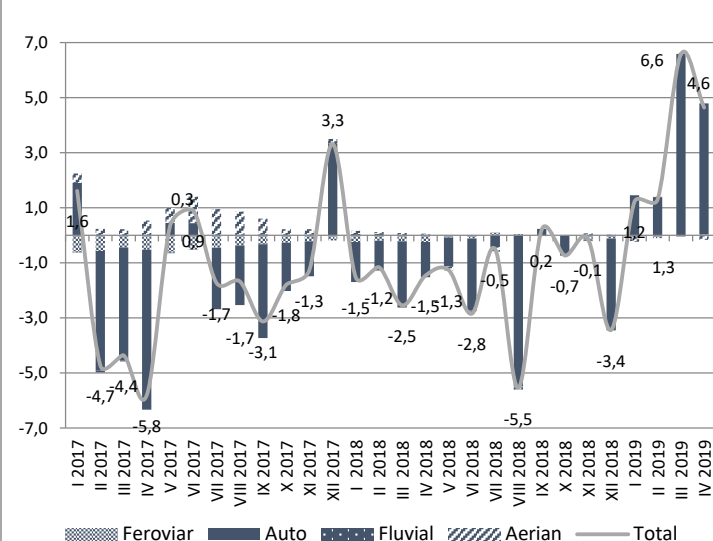

Structura transportului de pasageri în evoluție 2006-2018, %

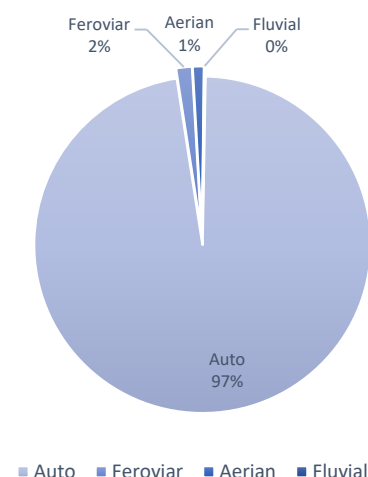

După un declin continuu înregistrat în anii 2013-2018, în 2019 numărul pasagerilor transportați crește a patra lună consecutiv. În ianuarie-aprilie 2019 cu transportul public au fost transportați circa 34,1 milioane pasageri, cu 3,5% mai mult față de aceeași perioadă a anului 2018. Creșteri ale numărului de pasageri au fost înregistrate în cazul transportului rutier (+3,7%), ce ocupă o cotă de 97% pe piața serviciilor de transport-pasageri, și în cazul transportului fluvial (+16,2%), cota căruia constituie doar 0,1%. Transportul de călători pe cale feroviară și aeriană s-a diminuat cu 3,7% și 4,1%, respectiv.

Evoluția lunară a transportului de pasageri, % față de luna corespunzătoare a anului precedent

Structura serviciilor transport-pasageri, ianuarie-aprilie, 2019, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

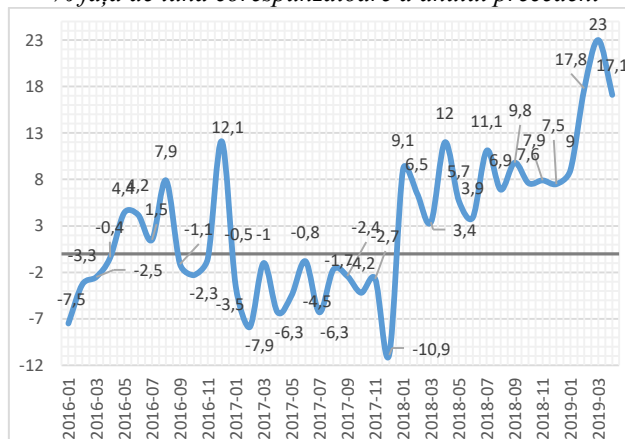
Evoluțiile favorabile din primele luni ale anului 2019 au fost influențate de baza relativ joasă de comparație din anul trecut când serviciile de transport-pasageri au înregistrat o diminuare constantă pe parcursul întregului an. De asemenea, evoluția respectivă ar putea fi datorată măsurilor întreprinse de autorități întru combaterea transportului ilicit de pasageri. Conform ultimilor date disponibile (2017) ponderea economiei neobservate în sectorul transporturilor constituie 7,8%. O altă problemă a sectorului constă în ineficiența și performanța scăzută a serviciilor de transport public. Concomitent, performanța scăzută a transportului feroviar duce la scăderea continuă a pasagerilor transportați pe această cale.

Comerțul intern cu bunuri și servicii

În ianuarie-aprilie 2019, cifra de afaceri în **comerțul cu amănuntul** a însumat circa 16,8 mild. lei și a înregistrat o creștere de circa 16,2% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului trecut. Creșterile volumului mărfurilor comercializate cu amănuntul demonstrează o creștere a cererii de mărfuri din partea populației, fapt datorat cel mai probabil de creșterea reală a veniturilor și a puterii de cumpărare a populației.

În structura vânzărilor pe grupe de mărfuri predomină produsele nealimentare, cota cărora constituie circa 69%, inclusiv carburanți pentru autovehicule – 21%, produse de uz casnic – 14%, echipament informatic și de telecomunicații – 2,3%, bunuri culturale – 1,7%. Vânzările de produse alimentare reprezintă circa 1/3 din volumul total al vânzărilor.

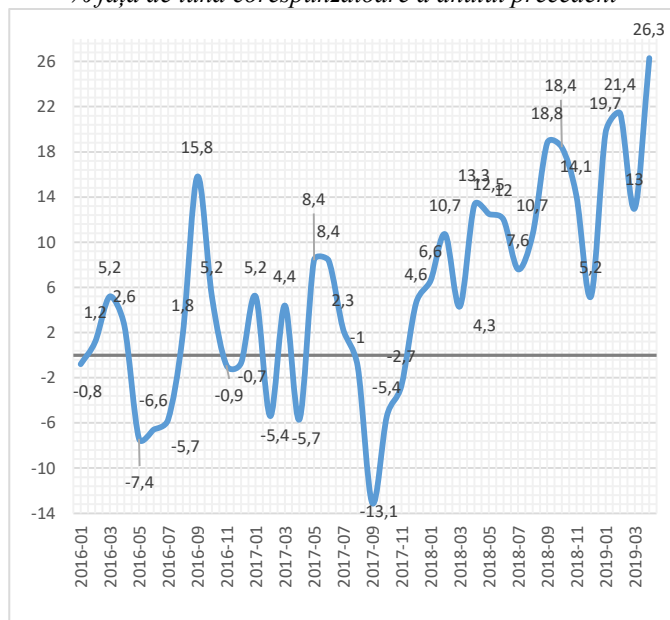
Evoluția lunară a comerțului cu amănuntul,
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Volumul serviciilor de piață prestate populației, de asemenea, au crescut. În ianuarie-aprilie 2019, cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației au marcat o creștere de 19,9% (în prețuri comparabile) și a însumat circa 6 mild. lei. La fel ca în cazul comerțului cu amănuntul factorul de bază care a influențat creșterea solicitărilor de servicii a constituit îmbunătățirea situației financiare a populației ca rezultat a creșterii reale a veniturilor populației.

Evoluția lunară a cifrei de afaceri pentru serviciile prestate populației,
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

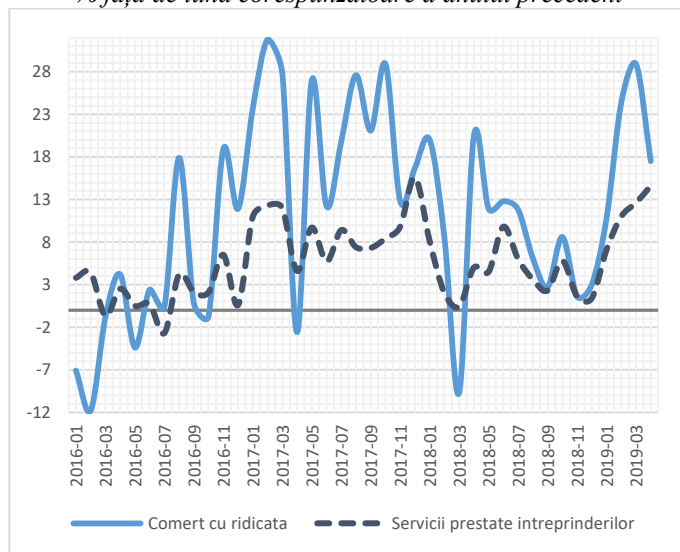
Sursă: Biroul Național de Statistică

scăderea ponderii serviciilor de sănătate și asistență socială (-3,5 p.p.) și activităților agențiilor turistice (-2,5 p.p.).

Volumul schimburilor comerciale între producători și comercianți, de asemenea, s-a accelerat. În ianuarie-aprilie 2019, **comerțul cu ridicata**, care asigură intermedierea dintre producători și comercianții cu amănuntul, s-a majorat cu 21% (în prețuri curente) și a înregistrat o valoare a cifrei de afaceri de circa 34,5 mild. lei. O influență majoră asupra creșterii comerțului cu ridicata au avut-o vânzările de produse agricole și animale vii (+24,5% creștere), vânzările de produse alimentare, băuturi și tutun (+12,9% creștere) și vânzările de produse de larg consum

(+17,8%). În descreștere a fost comerțul cu ridicata de echipament informatic și de telecomunicații (-43%).

Evoluția lunară a comerțului cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor,
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

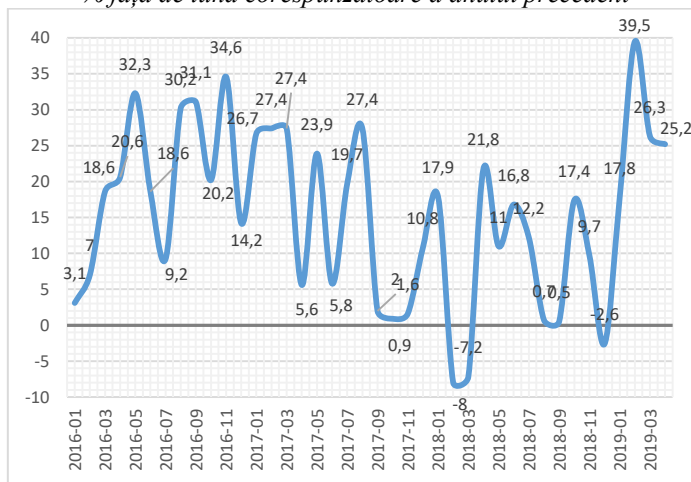
economici ce utilizează servicii din partea altor întreprinderi pentru a-și asigura activitatea economică.

Cifra de afaceri în comerț, întreținere și reparație a autovehiculelor și motocicletelor, a crescut cu 27,1% (în prețuri curente), înregistrând o valoare de 3,3 mild. lei. Această creștere se datorează creșterii cifrei de afaceri la comerțul cu autovehicule (+24,3%), comerțul cu piese pentru autovehicule (+28%) și la serviciile de întreținere și reparare a autovehiculelor (+25,8%).

Concomitent, a crescut volumul serviciilor prestate întreprinderilor. Acestea s-au majorat cu circa 11,4% (în prețuri curente), înregistrând o cifră de afaceri de circa 13,6 mild. lei. Cerere sporită a fost înregistrată, în special, pentru serviciile de transport (+14%) serviciile în domeniul tehnologiei informației (+38,7%), tranzacțiile imobiliare (+24,9%) și activitățile de publicitate și studiere a pieței (+32,2%).

Ameliorarea comerțului cu ridicata se explică, pe de o parte, de creșterea cererii din partea comercianților cu amănuntul, pe de altă parte, de dinamizarea activității întreprinderilor ce utilizează în procesele de producție materie primă furnizată de rețeaua de comerț angro, precum și a agenților

Evoluția lunară a comerțului cu autovehicule
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

IV. Relații externe

Balanța de plăți

Relațiile țării noastre cu exteriorul sunt reflectate în Balanța de plăți: conform datelor BNM (versiunea 6), în trimestrul I 2019 se accentuează un grad înalt al deschiderii economiei naționale și vulnerabilității față de mediul exterior. Principalele agregate ale Balanței de plăți au fost marcate de creșterea exporturilor cu 7,2%, importurilor - cu 4%. Totodată, veniturile nete primare au înregistrat o diminuare cu 11,2%, veniturile nete secundare - cu 6,1%. Acumulările nete de angajamente la investițiile străine directe au fost în creștere cu 9,4% față de trimestrul I 2018.

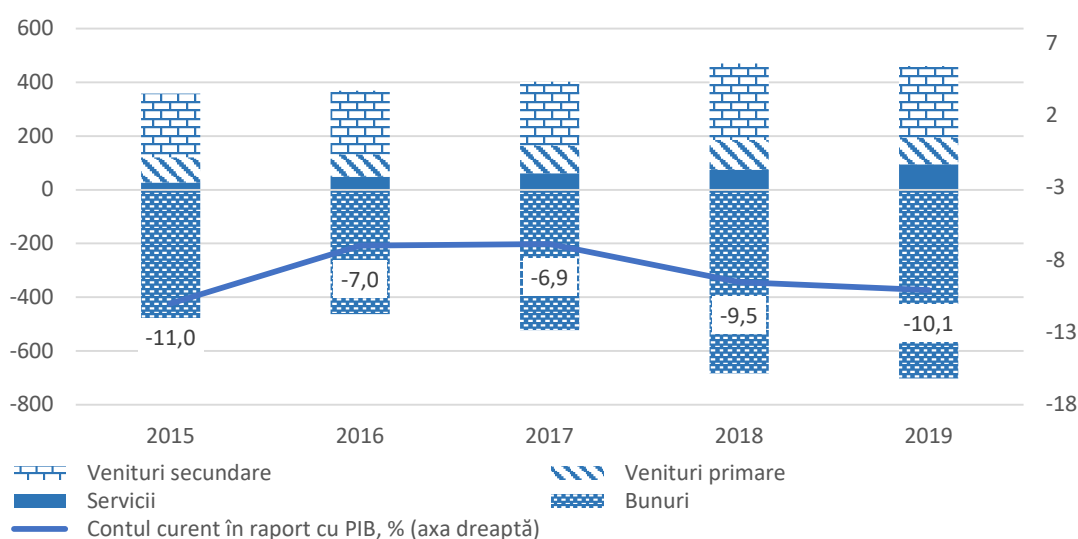
Evoluția principalelor agregate ale balanței de plăți , I trimestru al anilor 2018-2019, mil. dolari SUA

	2018	2019 preliminar
CONTUL CURENT	-213.8	-242.0
Bunuri și servicii	-609.3	-607.5
Bunuri	-683.6	-702.8
export (FOB)	511.9	539.2
import (FOB)	1 195.5	1 242.0
Servicii	74.3	95.3
Venituri primare	111.1	98.6
compensarea rezidenților din muncă (intrări)	208.0	217.3
Venituri secundare	284.4	266.9
transferuri personale (intrări)	207.2	214.0
CONTUL DE CAPITAL	-6.6	-13.7
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-220.5	-255.7
CONTUL FINANCIAR		
Capacitatea netă (+) / necesarul net (-) de finanțare (soldul contului financiar)	-226.9	-312.3
Investiții directe	-101.3	-118.1
achiziționarea netă de active financiare	8.6	2.1
acumularea netă de pasive	109.9	120.2
Investiții de portofoliu	-1.1	0.0
Derivate financiare - bancare, valoare netă	0.8	-1.5
Alte investiții	-168.2	-16.2
achiziționarea netă de active financiare	-73.0	-12.9
acumularea netă de pasive	95.2	3.3
Activele de rezervă ale statului, (-) micșorare, (+) majorare	42.7	-176.5
Erori și omisiuni	-6.5	-56.6

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În ianuarie-martie 2019 deficitul **contului curent** a înregistrat un nivel de 242 mil. dolari, majorându-se cu 13,2% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018. Această situație a fost determinată de creșterea semnificativă soldului negativ al bunurilor, precum și diminuarea soldurilor pozitive înregistrate la venituri primare și secundare. În raport cu PIB deficitul contului curent a constituit 10,1% (față de 9,5% în trimestrul I 2018).

Principalele componente ale contului curent în I trimestru al anilor 2015-2019,
mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Deficitul *balanței comerciale de bunuri și servicii* a constituit 607,5 mil. dolari, micșorându-se cu 0,3% față de trimestrul I 2018. Deficitul comercial a fost acoperit de excedentele înregistrate la veniturile primare și secundare, în proporție de 60,2% (în trimestrul I 2018 – 64,9%). În raport cu PIB deficitul comercial de bunuri și servicii a constituit 25,3%.

Exporturile de bunuri în ianuarie-martie 2019 au totalizat 539,2 mil. dolari și s-au majorat cu 5,3% comparativ cu ianuarie-martie 2018, iar în raport cu PIB acestea au constituit 22,5%.

Înviorarea cererii interne a contribuit la creșterea *importurilor* de bunuri, volumul total al acestora a însumat 1242 mil. dolari, fiind cu 3,9% mai mare față ianuarie-martie 2018. Astfel, importul a constituit 51,7% în raport cu PIB.

Importul de produse energetice și electricitate a constituit 241 mil. dolari, majorându-se cu 7,5% comparativ cu ianuarie-martie 2018. Aceasta se datorează, creșterii importului de cărbune – de 2,5 ori, energie electrică – de 1,6 ori, gaz natural – cu 17,4%, combustibil diesel – cu 5,1%. Concomitent, importul de benzine auto s-a diminuat cu 25,7%.

Balanța serviciilor a înregistrat un sold pozitiv de 95,3 mil. dolari, comparativ cu 74,3 mil. dolari în trimestrul I 2018. Exportul serviciilor s-a majorat cu 10,3%, iar importul - cu 4,7%. Această situație a fost determinată, în general, de creșterea înregistrată la exportul serviciilor de prelucrare a materiei prime aflate în proprietatea terților (de 1,6 ori). De asemenea, un impact pozitiv important a fost asigurat de servicii de telecomunicații, de informatică și de informații, exportul cărora s-a majorat cu 16%.

Soldul pozitiv al *balanței veniturilor primare* a constituit 98,6 mil. dolari, micșorându-se cu 11,2% comparativ cu trimestrul I 2018 datorită creșterii cu 30,7% a soldului negativ al veniturilor din investiții, în timp ce compensările pentru muncă au înregistrat intrări nete de 199,3 mil. dolari, cu 5,8% mai mult față de trimestrul I 2018. Raportul dintre soldul veniturilor primare și PIB a constituit 4,1%. Intrările totale de venituri s-au majorat cu 6,2%, până la 232 mil. dolari, iar ieșirile - cu 24,3%, până la 133,4 mil. dolari.

Valoarea intrărilor veniturilor din munca peste hotare a constituit 217,3 mil. dolari, sau 9,1% în raport cu PIB, majorându-se față de trimestrul I 2018 cu 4,5%.

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 266,9 mil. dolari, micșorându-se cu 6,1% comparativ cu trimestrul I 2018. Intrările au însumat 307,2 mil. dolari, cu 3,3% mai puțin, iar ieșirile - cu 20,5% mai mult, însumând 40,3 mil. dolari. Raportul dintre soldul veniturilor secundare și PIB a fost de 11,1%.

Transferurile personale au înregistrat *intrări* de 214 mil. dolari, majorându-se cu 3,3% comparativ cu trimestrul I 2018 și *ieșiri* de 22,2 mil. dolari, care s-au majorat cu 26,9%. Astfel, soldul transferurilor personale s-a majorat cu 1,1%, constituind 191,8 mil. dolari.

Valoarea cumulativă a intrărilor veniturilor din muncă și a transferurilor personale primite de peste hotare a fost evaluată la 431,3 mil. dolari și s-a majorat cu 3,9% comparativ cu trimestrul I 2018. Raportate la PIB compensarea pentru muncă și transferurile personale primite de peste hotare au constituit 18%.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 13,7 mil. dolari, majorându-se cu 6% față de primul trimestru al anului 2018. Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 4,6 mil. dolari (cu 14% mai mult comparativ cu trimestrul I 2018), în timp ce ieșirile nete înregistrate la alte sectoare au însumat 18,2 mil. dolari (de 1,7 ori mai mult).

În trimestrul I 2019 **soldul contului curent și de capital** a înregistrat un **necesar de finanțare de 255,7 mil. dolari**, ceea ce constituie 10,6% în raport cu PIB.

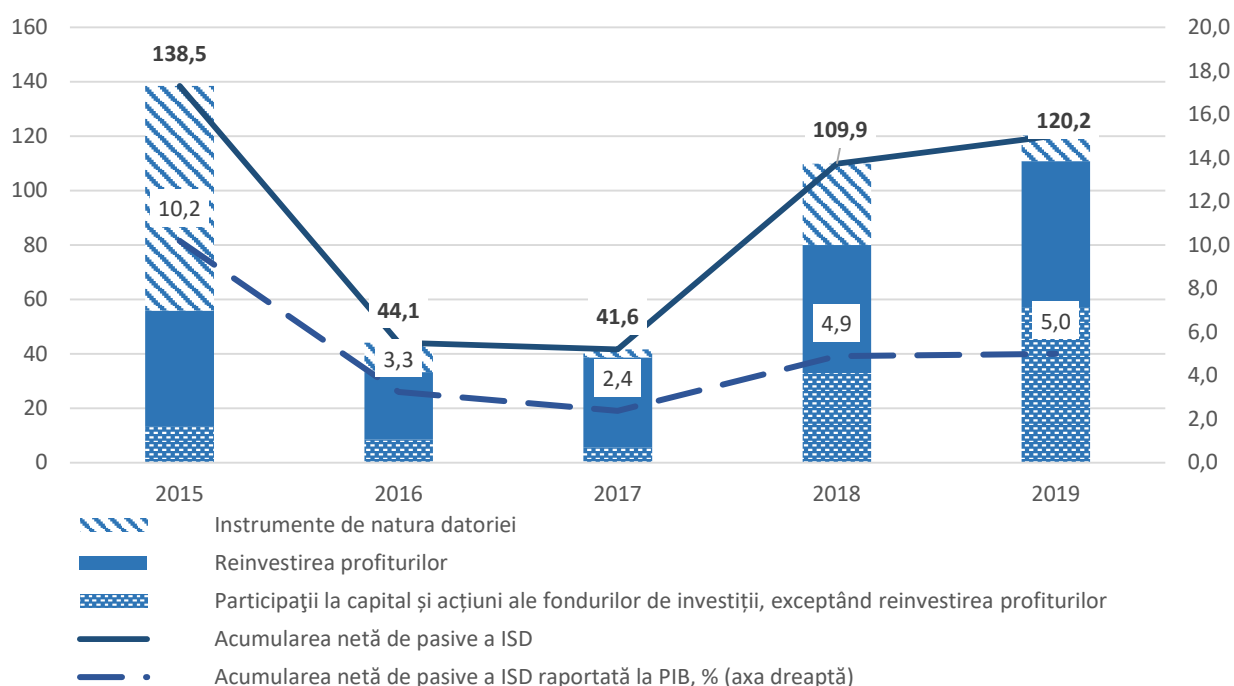
Contul financiar al balanței de plăți s-a soldat în trimestrul I 2019 cu -312,3 mil. dolari (13% în raport cu PIB), înregistrând intrări nete de capital. Această situație a fost determinată, în special, de acumularea netă a pasivelor în valoare de 125 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 187,3 mil. dolari.

Investițiile directe au înregistrat intrări nete în valoare de 118,1 mil. dolari, majorându-se cu 16,6% comparativ cu trimestrul I 2018, ca urmare a creșterii nete de pasive (intrări de investiții directe) cu 120,2 mil. dolari, în timp ce activele nete s-au majorat cu 2,1 mil. dolari.

Pe parcursul primului trimestru 2019, investitorii din Republica Moldova au efectuat investiții directe în străinătate sub formă de acțiuni în întreprinderile de peste hotare în valoare de 2,2 mil. dolari, în timp ce datoriile investitorilor străini direcți față de firmele-fiice rezidente (activele sub formă de instrumente de datorii) s-au micșorat cu 0,1 mil. dolari. Totodată, datoriile filialelor din străinătate față de investitorii direcți din Republica Moldova au înregistrat o majorare neesențială (cu 0,05 mil. dolari).

Creșterea netă a pasivelor (intrărilor de investiții directe) a fost generată de participațiile noi în capitalul întreprinderilor din Republica Moldova în valoare netă de 57,1 mil. dolari, de reinvestirea profiturilor de către investitorii străini în întreprinderile-fiice moldovenești în valoare de 53,6 mil. dolari și de acumularea netă a datoriilor (sub formă de împrumuturi și credite comerciale) întreprinderilor rezidente față de investitorii lor direcți de peste hotare în valoare de 9,4 mil. dolari.

Acumularea netă de pasive a investițiilor directe pe instrumente, mil. dolari

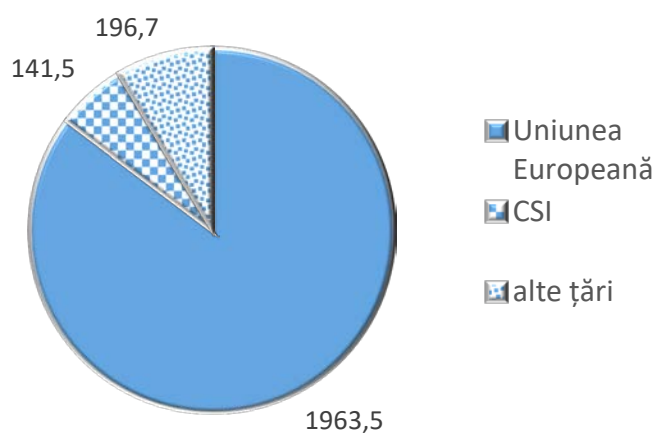

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe la sfârșitul primului trimestru al anului 2019 a fost evaluat la 4219,9 mil. dolari, din care participațiile la capital dețin o pondere de 54,5%, împrumuturile de datorie – 45,5%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 85,3%, celor din țările CSI – 6,2%, altor țări – 8,5%. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Olanda, Spania, Franța, Cipru, România, Italia, Germania, Rusia, SUA.

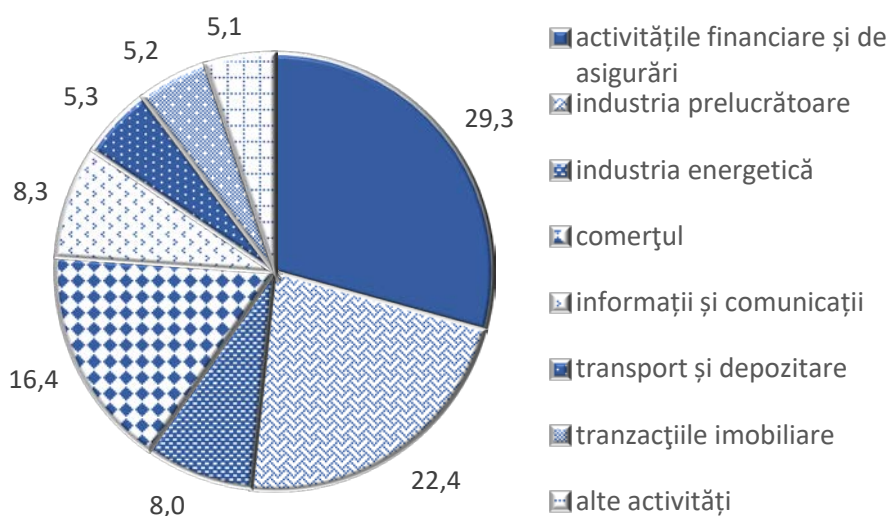
Distribuția geografică a stocului investițiilor străine directe (capital propriu) la 31.03.2018

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Principalele activități economice care au beneficiat de investiții directe din străinătate sunt activitățile financiare și de asigurări (29,3%) și industria prelucrătoare (22,4%) din stocul total de pasive a investițiilor directe sub formă de capital propriu. Alte activități care au atras investitori străini au fost comerțul (16,4%), informații și comunicații (8,3%), industria energetică (8%), transport și depozitare (5,3%), tranzacțiile imobiliare (5,2%).

Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.03.2019, pe activități economice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Investițiile de portofoliu pe parcursul perioadei ianuarie-martie 2019 au înregistrat intrări nete de 0,01 mil. dolari.

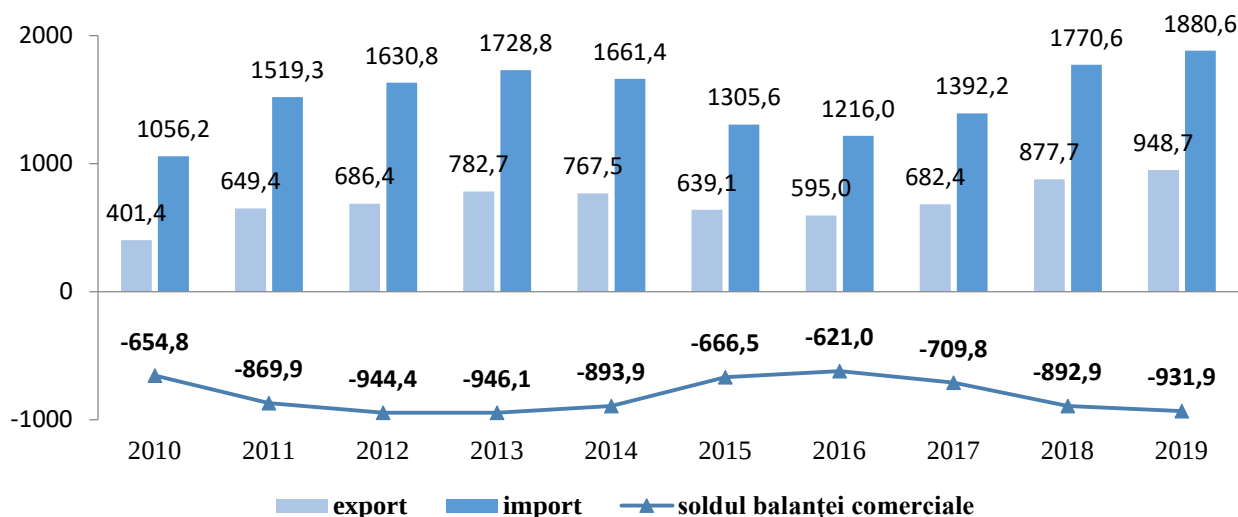
În trimestrul I 2018 *alte investiții* au înregistrat intrări nete de mijloace financiare în valoare de 16,2 mil. dolari, ca urmare a scăderii nete a activelor cu 12,9 mil. dolari și majorării nete a pasivelor cu 3,3 mil. dolari.

Comerț exterior

Evoluția comerțului exterior în ianuarie-aprilie 2019 a fost influențată de temperarea creșterii economice în țările care sunt parteneri comerciali principali ai țării noastre, diminuarea prețurilor internaționale la gaz și creșterea prețurilor la petrol și produsele alimentare, majorarea cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională (Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, Acordul de Comerț Liber cu Turcia).

Exporturile de mărfuri realizate în ianuarie-aprilie 2019 au înregistrat o valoare de 948,7 mil. dolari SUA, mai mult cu 71 mil. dolari comparativ cu ianuarie-aprilie 2018, iar importurile – 1880,6 mil. dolari, mai mult cu 110 mil. dolari. Astfel, în termeni nominali, exporturile s-au majorat cu 8,1%, iar importurile – cu 6,2%.

**Evoluția exportului, importului și soldului balanței comerciale
în ianuarie-aprilie 2010-2019, mil. dolari SUA**

Sursă: Biroul Național de Statistică

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui deficit al balanței comerciale de -931,9 mil. dolari, cu 39 mil. dolari (+4,4%) mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-aprilie 2018. În structura soldului balanței comerciale predomină soldul negativ la: petrol, produse petroliere și produse înrudite (17,5% din total), gaz și produse industriale obținute din gaz (14,9%), vehicule rutiere (10,5%), fire, țesături, articole textile (7,2%), alte materiale și produse chimice (6,9%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (6,5%), produse medicinale și farmaceutice (6,2%) etc., acestea fiind destinate atât pentru consumul populației, cât și pentru aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă. Totodată, s-a înregistrat un sold pozitiv la semințe și fructe oleaginoase (8,9%), mașini și aparate electrice și părți ale acestora (8,5%), cereale și preparate pe bază de cereale (5,7%), îmbrăcăminte și accesorii (5,1%), băuturi (4,4%), legume și fructe (3,7%) etc.

Dinamica schimburilor comerciale

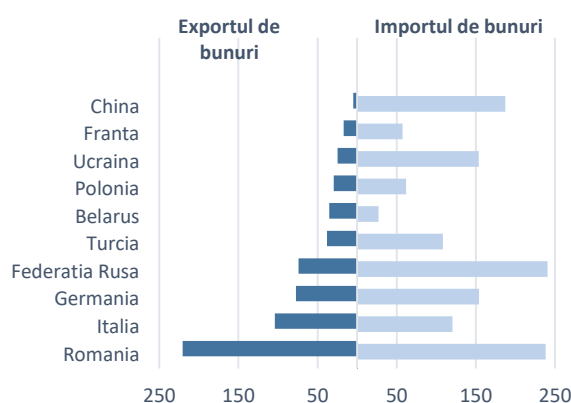
	Ianuarie-aprilie 2018			Ianuarie-aprilie 2019		
	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-aprilie 2017	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-aprilie 2018
Export – total	877,7	100,0	128,7	948,7	100,0	108,1
<i>inclusiv în:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	594,7	67,7	138,5	602,2	63,5	101,3
țările CSI	142,8	16,3	99,7	139,0	14,6	97,4
alte țări	140,2	16,0	128,1	207,5	21,9	148,0
Import – total	1770,6	100,0	127,2	1880,6	100,0	106,2
<i>inclusiv din:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	888,3	50,2	132,1	917,1	48,8	103,2
țările CSI	423,8	23,9	116,2	498,3	26,5	117,6
alte țări	458,5	25,9	129,2	465,2	24,7	101,5
Balanța comercială	-892,9	x	125,8	-931,9	x	104,4
Gradul de acoperire a importului prin export	49,6%	x	0,6p.p.	50,4%	x	0,8 p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

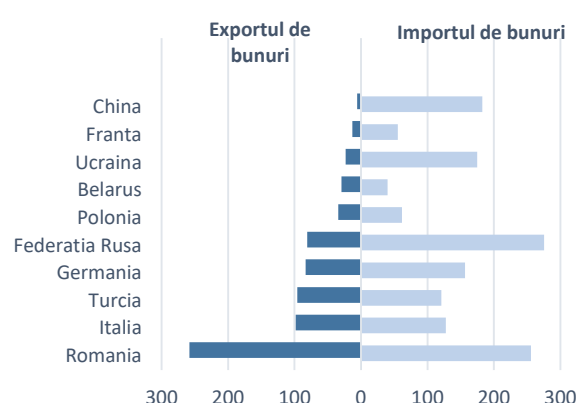
În cadrul comerțului exterior pe grupe de țări, s-a atestat diminuarea deficitului balanței comerciale în raport cu Alte țări - cu 19%, iar cu țările CSI și UE – majorare cu 27,9% și cu 7,2%, respectiv.

Primele 10 țări-partenere în derularea export-import, mil. dolari SUA

ianuarie-aprilie 2018

ianuarie-aprilie 2019

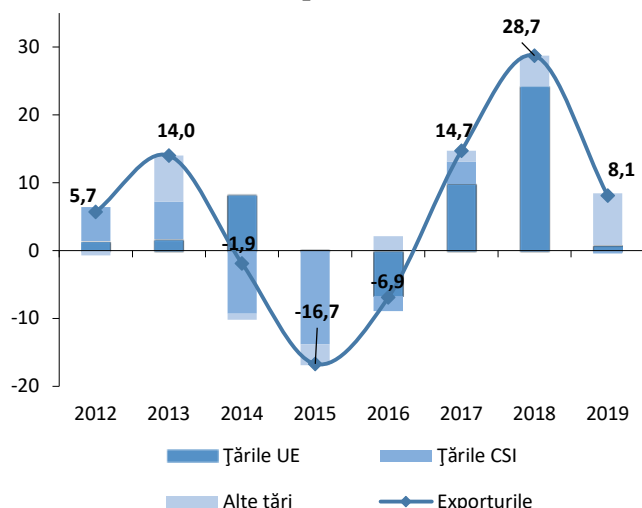
Sursă: Biroul Național de Statistică

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-aprilie 2019 a constituit 50,4%, față de 49,6% înregistrat în ianuarie-aprilie 2018.

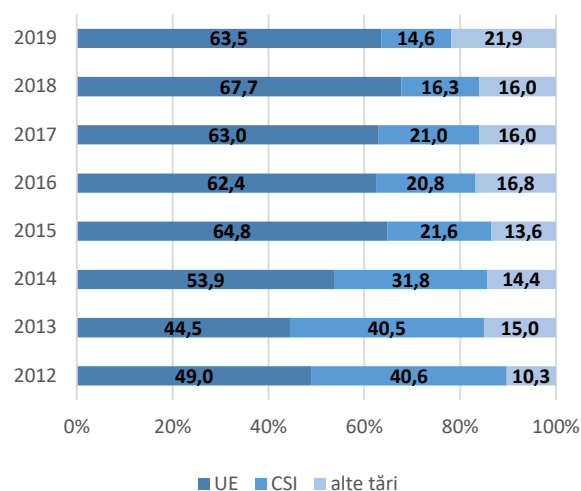
Exporturile după destinație

Creșterea exporturilor s-a datorat preponderent livrărilor cu destinația “Alte țări”, care au asigurat 94,6% din creșterea totală a exporturilor, însumând 207,5 mil. dolari și depășind cu 48% valoarea din ianuarie-aprilie 2018. Printre acestea se remarcă exporturile către Turcia – în valoare de 95,7 mil. dolari (în creștere de 2,5 ori) și Elveția – 27,8 mil. dolari (+12,3%).

Creșterea anuală a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-aprilie 2012-2019

Structura exporturilor pe grupe de țări în ianuarie-aprilie 2012-2019 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Totodată, principala destinație a exporturilor Republicii Moldova rămâne țările Uniunii Europene, cu o pondere de circa 63,5% în total export. Livrările de mărfuri către această grupă de țări au însumat 602,2 mil. dolari și s-au majorat cu 1,3% față de ianuarie-aprilie 2018, asigurând 10,6% din creșterea totală a exporturilor. Cele mai semnificative exporturi au avut ca destinație țări precum: România – 258,3 mil. dolari (+17,1%), Italia – 98,4 mil. dolari (-5,3%), Germania - 83,4 mil. dolari (+7,6%), Polonia – 34,3 mil. dolari (+15,7%).

Livrările către *țările CSI* au avut o contribuție negativă la evoluția exporturilor - în proporție de 5,2%. Exporturile către această grupă de țări au însumat 139 mil. dolari, în descreștere cu 2,6% față de ianuarie-aprilie 2018. Cele mai multe produse au fost livrate Federației Ruse – în valoare de 80,7 mil. dolari (+8,6%), Republicii Belarus – 29,2 mil. dolari (-17,1%) și Ucrainei – 23,3 mil. dolari (-5,6%).

Exporturile pe grupe de mărfuri

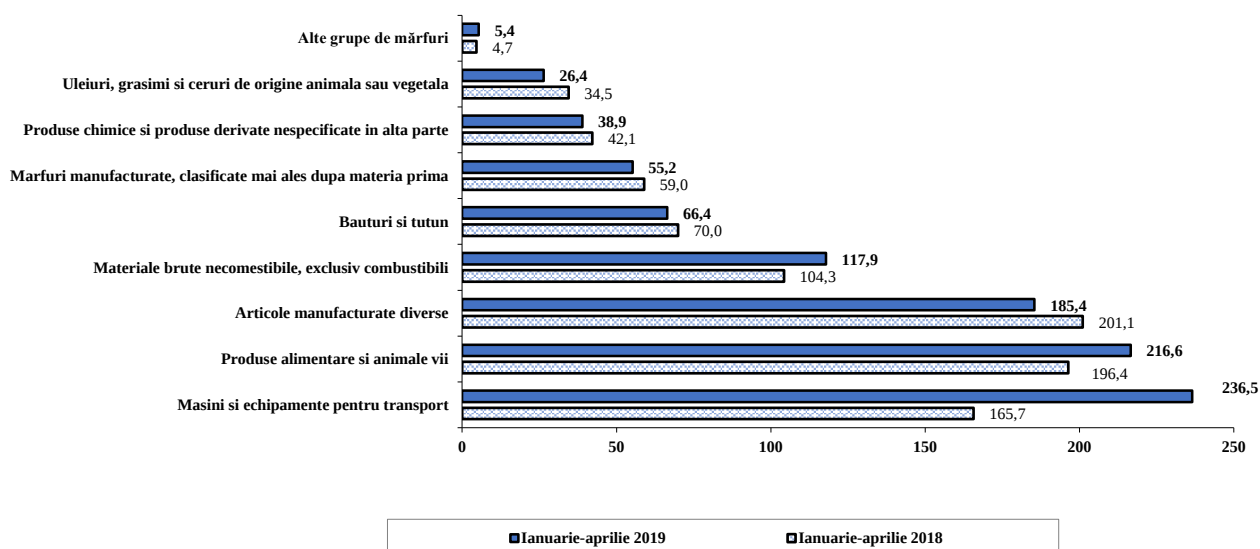
Analizând exportul pe grupe de mărfuri, se observă majorarea exporturilor de produse agroalimentare (cereale și preparate pe bază de cereale, legume și fructe, carne și preparate din carne, semințe și fructe oleaginoase etc.), datorită recoltei agricole bune din 2018 și a unei cereri sporite preponderent din partea țărilor UE pentru aceste produse.

La fel, o contribuție semnificativă la creșterea exporturilor a fost determinată de extinderea activității investitorilor străini în Zonele Economice Libere, în special în ramura industriei automotivă, asigurând majorări de exporturi preponderent la categoria “mașini și aparate electrice și părți ale acestora”. Totodată, evoluția pozitivă a exporturilor a fost influențată și de reexportul de petrol, produse petroliere și produse înrudite, precum și de vehicule rutiere.

Circa 1/3 din valoarea exporturilor reprezintă reexporturile de mărfuri străine, care au însumat 278,2 mil. dolari și s-au diminuat cu 1% comparativ cu ianuarie-aprilie 2018. Reexporturile de mărfuri străine după prelucrare au deținut 21,4% din total exporturi, iar reexporturile de mărfuri clasice, care nu au suferit transformări esențiale – 7,9%.

Exporturile de mărfuri autohtone în ianuarie-aprilie 2019 au constituit 670,5 mil. dolari, cu o pondere de 70,7% din total exporturi și s-au majorat cu 12,4% față de ianuarie-aprilie 2018.

Evoluția exporturilor de mărfuri în ianuarie-aprilie 2018-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Extinderea activității Zonelor Economice Libere în domeniul industriei automotivă și intensificarea activității întreprinderilor din sector este factorul cel mai important care a impulsionat creșterea exporturilor în perioada de referință. Astfel, valoarea livrărilor de *mașini și echipamente pentru transport* în ianuarie-aprilie 2019 a constituit 236,5 mil. dolari, înregistrând o creștere cu 42,8% față de ianuarie-aprilie 2018. De menționat, că ponderea acestor mărfuri în total

export este cea mai semnificativă – 24,9%, influențând creșterea totală a exporturilor în proporție de 99,6%. Din această secțiune de mărfuri, se remarcă exporturile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora, care au asigurat 91,2% din creștere.

Valoarea exporturilor de *produse alimentare și animale vii* a însumat 216,6 mil. dolari (22,8% în total export), fiind în creștere cu 10,3% față de ianuarie-aprilie 2018. Astfel, acestea au contribuit la creșterea totală a exporturilor în proporție de 28,4%, inclusiv cereale și preparate pe bază de cereale – 24,8%, legume și fructe – 11,6% etc. Totodată, exporturile de zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere au avut o contribuție negativă de 5,2%, animale vii – de 2,9% etc.

Exportul de *materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili* s-a majorat cu 13% față de ianuarie-aprilie 2018, însumând 117,9 mil. dolari (12,4% în total exporturi). Acestea au asigurat 19,1% din creșterea totală a exporturilor, practic în totalitate din contul livrărilor de semințe și fructe oleaginoase, contribuția cărora a fost de 20,1%. Concomitent, micșorarea livrărilor de piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute au contribuit negativ la creșterea exporturilor – în proporție de 1,2% etc.

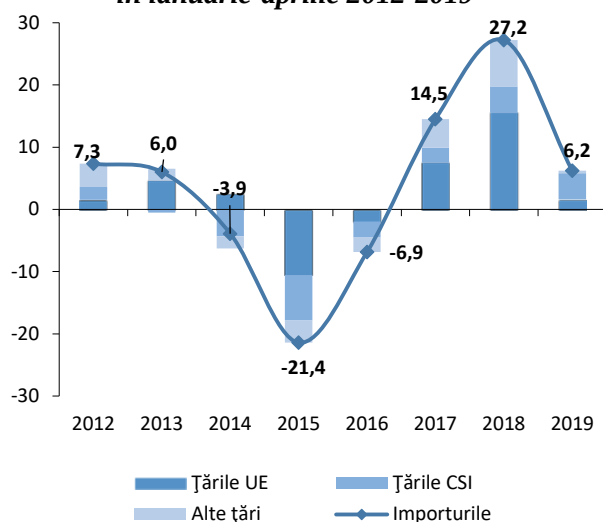
Exporturile de *articole manufacturate diverse* s-au diminuat cu 7,8%, însumând 185,4 mil. dolari. (19,6% în total exporturi). Contribuția negativă a acestora la evoluția exporturilor a fost cea mai accentuată – în mărime de 22%, din care îmbrăcăminte și accesorii – 15%, mobilă și părțile ei – 6,8% etc.

Exportul de *uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală* în ianuarie-aprilie 2019 a constituit 26,4 mil. dolari (2,8% în total export), cu 23,5% mai puțin. Astfel, contribuția lor negativă la evoluția exporturilor a fost destul de însemnată – în proporție de 11,4%.

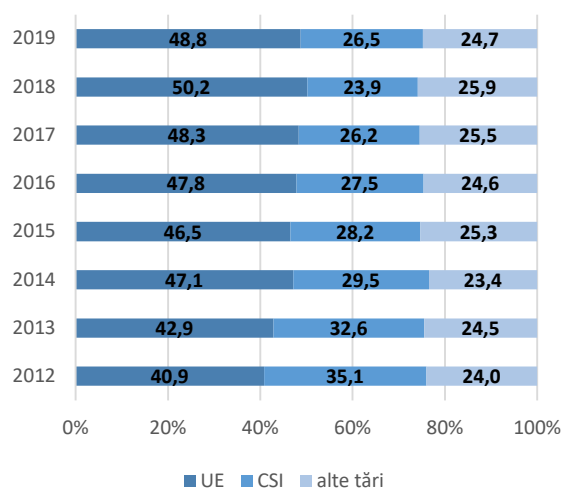
Importurile după țările de origine

Creșterea totală a importurilor de bunuri s-a datorat, în cea mai mare măsură, importurilor din *țările CSI* - în proporție de 67,8%. Acestea au însumat 498,3 mil. dolari și au înregistrat o creștere cu 17,6% comparativ cu ianuarie-aprilie 2018, preponderent ca rezultat al majorării importului de combustibili minerali, care deține 36,6% în structura importurilor din această grupă de țări. Cele mai semnificative importuri au provenit din Federația Rusă - în valoare de 275,6 mil. dolari, cu 14,5% mai mult față de ianuarie-aprilie 2018, din Ucraina – 174,8 mil. dolari (+13,9%) și Belarus – 40,1 mil. dolari (+48,4%).

Creșterea anuală a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-aprilie 2012-2019

Structura importurilor pe grupe de țări în ianuarie-aprilie 2012-2019 (%)

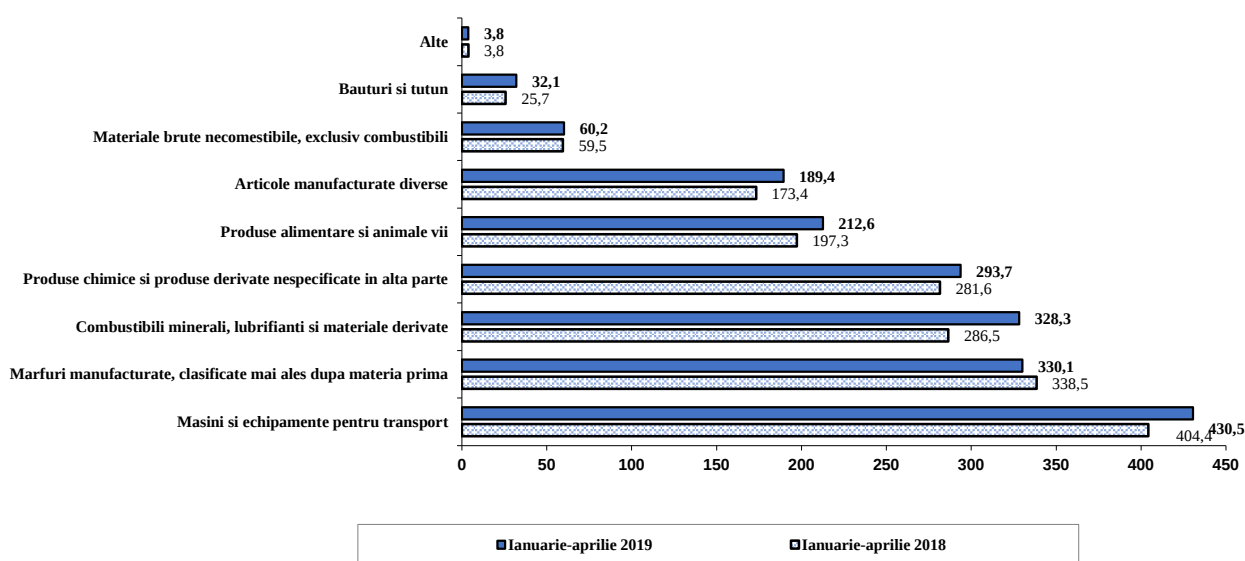
Importurile din *țările Uniunii Europene* au însumat 917,1 mil. dolari și au avansat cu 3,2% față de ianuarie-aprilie 2018. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 26,2%. În mare parte importurile au provenit din România – în valoare de 255,6 mil. dolari, cu 7,4% mai mult decât în ianuarie-aprilie 2018, Germania – 156,7 mil. dolari (+1,8%) și Italia – 127,6 mil. dolari (+6,1%).

Importurile din *alte țări* s-au majorat cu 1,5% față de ianuarie-aprilie 2018 și au înregistrat o valoare de 465,2 mil. dolari, asigurând doar 6% din creșterea totală a importurilor. Cele mai semnificative importuri au provenit din China - în valoare de 182,4 mil. dolari (-1,5%), Turcia – 121,1 mil. dolari (+12%) și Statele Unite ale Americii – 24,8 mil. dolari (-3%).

Importurile pe grupe de mărfuri

În ianuarie-aprilie 2019 creșterea importurilor s-a datorat preponderent intensificării creșterii cererii interne pentru bunurile importate, condiționată de majorarea veniturilor populației ca rezultat al sporirii câștigurilor salariale. Înviorarea activității investiționale a avut impact asupra creșterii importurilor de bunuri de capital. Însă, în cea mai mare măsură, importurile au avut drept scop aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă și funcționarea economiei.

Evoluția importurilor de mărfuri în ianuarie-aprilie 2018-2019
mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Evoluția importurilor a fost influențată cel mai puternic de importurile de *combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate*, determinând creșterea totală a importurilor în proporție de 38%. Volumul acestor importuri în ianuarie-aprilie 2019 a însumat 328,3 mil. dolari (17,5% în total) și s-a majorat cu 14,6% față de ianuarie-aprilie 2018. În cadrul acestei secțiuni, cele mai influente grupe de mărfuri sunt petrolul și produsele petroliere (13,1% din creșterea totală a importurilor) și gaz și produsele industriale obținute din gaz (18,9% din creștere). Creșterea prețurilor externe la petrol și produse petroliere reprezintă cel mai important factor care a determinat creșterea valorii importurilor respective.

Intensificarea activității întreprinderilor din industria automotive atrage, respectiv, un volum mai mare a importurilor de produse materie primă din categoria *mașini și echipamente pentru transport*. Astfel, în perioada de referință importul acestora a crescut cu 6,5% și a însumat 430,5 mil. dolari. Cu o pondere însemnată de 22,9% în volumul total al importurilor, această categorie de produse a asigurat 23,8% din creșterea totală a importurilor, din care: vehicule rutiere – 12,5%,

mașini și aparate industriale cu aplicații generale – 8,6% etc. Totodată, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 3,6% etc.

Volumul importului de *articole manufacturate diverse* a însumat 189,4 mil. dolari (10,1% în total importuri), cu 9,2% mai mult față de ianuarie-aprilie 2018, asigurând 14,5% din creșterea totală. În cadrul acestei secțiuni cele mai importante contribuții au venit din partea importurilor de încălțăminte - 2,4%, precum și altor articole diverse – 11,3%. Totodată, importurile de îmbrăcăminte și accesorii au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 1,4% etc.

Importurile de *produse alimentare și animale vii* au însumat 212,6 mil. dolari (11,3% în total importuri), fiind în creștere cu 7,7% comparativ cu ianuarie-aprilie 2018. Acestea au contribuit la creșterea totală a importurilor în proporție de 13,9%, inclusiv legumele și fructele - 5,2%; carne și preparate din carne - 2,6%, cerealele și preparatele pe bază de cereale - 2,3%, produse lactate și ouă de păsări - 2,2% etc.

Volumul importului *produselor chimice și produselor derivate* a însumat 293,7 mil. dolari (15,6% din volum total), fiind în creștere cu 4,3%. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 11%, din care produsele medicinale și farmaceutice – 9,8%. Totodată, alte materiale și produse chimice au contribuit negativ la evoluția importurilor – în proporție de 5,8%.

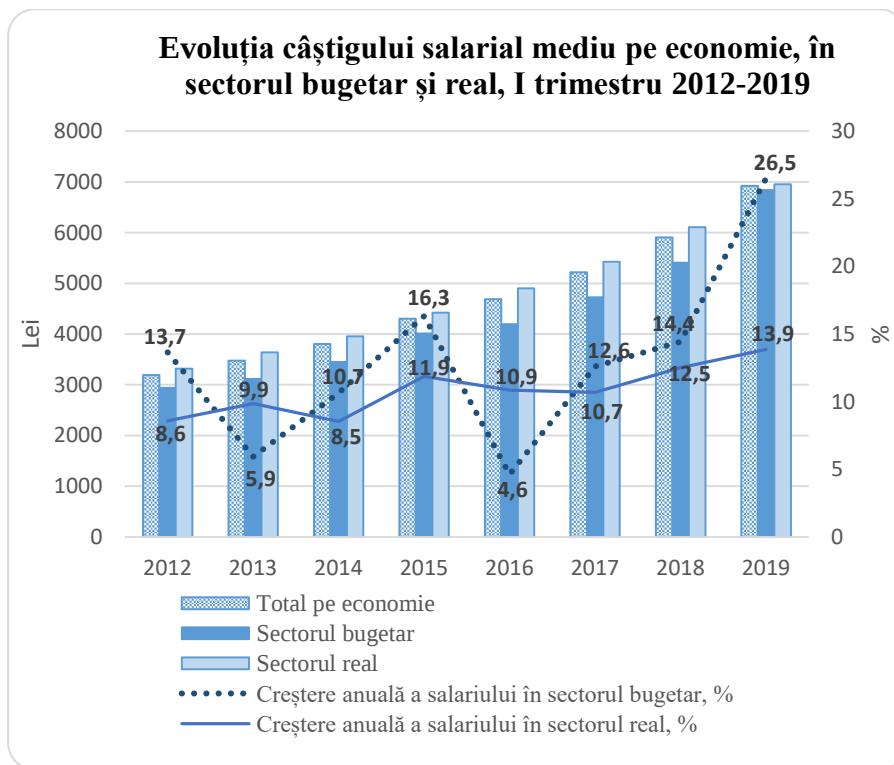
O singură secțiune de mărfuri importate a contribuit negativ la evoluția importurilor - *Mărfuri manufacturate, clasificate aprilie ales după materia primă*. Acestea au fost importate în valoare de 330,1 mil. dolari (17,6% în total), fiind cu 2,5% mai puțin față de ianuarie-aprilie 2018 și contribuind la evoluția importurilor cu -7,6%. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri importurile de fire, țesături și articole textile au avut cea mai mare contribuție negativă – în mărime de 10,6% din creșterea totală a importurilor.

Persoanele fizice au importat în ianuarie-aprilie 2019 mărfuri și produse în valoare de 58,4 mil. dolari, cu 4,7% mai mult decât în aceeași perioadă a anului 2018. Creșterea importurilor a fost determinată de majorarea livrărilor de autoturisme și autovehicule (+4,9%), cărora le-au revenit 80,8% din importurile realizate de persoanele fizice.

V. Sfera socială

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în I trimestru 2019 a constituit 6923 lei și s-a majorat cu 17,2% în termeni nominali și cu 14,3% în termeni reali față de aceeași perioadă a anului 2018.

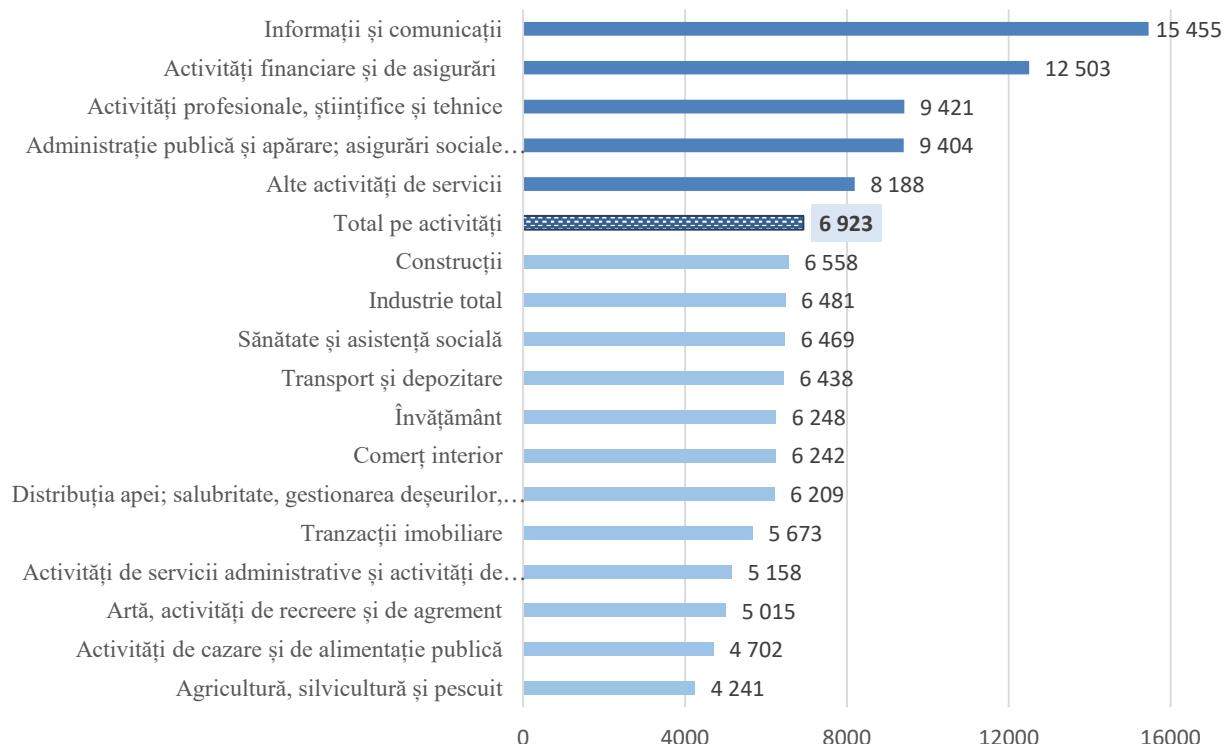
Cea mai accentuată majorare s-a atestat în sfera bugetară - cu 26,5%, câștigul salarial mediu lunar însumând 6842 lei, iar în sectorul real – 6954,3 lei și s-a majorat cu 13,9%. Creșterile salariale din sectorul bugetar se datorează exclusiv implementării sistemului unic de salarizare în sectorul bugetar. Totuși, trebuie de ținut cont de faptul că aceste măsuri creează povară asupra bugetului public. Conform celor mai recente date disponibile, în ianuarie-mai 2019 bugetul public național s-a încheiat cu un deficit de circa 1,9 mld. lei, spre deosebire de perioada similară a anului trecut, când bugetul s-a încheiat cu un excedent în valoare de 922,5 mil. lei.

Majorarea salariilor din sectorul real a fost determinată în mare măsură de implementarea reformei fiscale, care, pe de o parte, a favorizat ieșirea salariilor din economia ascunsă, iar pe de altă parte a condiționat acumularea economiilor pe conturile angajatorilor și, prin urmare, creșterea salariilor în sector. Totodată, creșterea cererii interne a determinat intensificarea activității economice, ceea ce a condiționat accentuarea necesarului de forță de muncă și, în condițiile unei oferte mai mici, s-a creat presiune asupra prețului muncii (salariul). Cu toate acestea, trebuie de atenționat asupra faptului că majorarea salariilor și a cererii interne din partea populației conduce la încălzirea economiei și creează presiuni inflaționiste.

Salarii **mai mici** decât media pe țară au fost plătite în Agricultură, Activități de cazare și alimentație publică, Artă, Activități de servicii administrative și de suport, Tranzacții imobiliare, Comerț interior, Învățământ, Sănătate și asistență socială etc. Salarii **mai mari** au fost achitate în Administrație publică, Activități profesionale, științifice și tehnice, Activități financiare și de asigurări, Informații și comunicații etc.

Câștigul salarial pe activități economice, I trimestru 2019

Sursă: Biroul Național de Statistică

În sectorul bugetar cele mai evidențiate creșteri salariale s-au înregistrat în domeniul Artă, activități de recreere și de agrement (de 1,6 ori), Activități de cazare și de alimentație publică (cu 40,3%), Transport și depozitare (cu 37,2%), Învățământ (cu 36,1%), Agricultură (cu 34,8%), Activități profesionale, științifice și tehnice (cu 34,8%) etc. Ritmurile de creștere a salariilor în sectorul real sunt mai moderate comparativ cu sectorul bugetar: în domeniul Alte activități de servicii – cu 24,2%, Învățământ – cu 20,7%, Sănătate și asistență socială – cu 18,9%, Informații și comunicații – cu 17,8% etc.

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii (BIM) în 2018 a fost de 38,4 mii, fiind cu 13,2 mii persoane mai mic față de 2017. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații – 58,4% din total numărul de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 65,6%.

Rata șomajului (proporția șomerilor BIM în populația activă) la nivel de țară în 2018 a înregistrat 3%, fiind mai mică cu 1,1 p.p. față de 2017 (4,1%). Au fost înregistrate disparități între rata șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv, 4,5% și 1,8%). Rata șomajului la bărbați a constituit 3,5% și la femei – 2,5%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 7,4%. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a fost de 5,6%.

La oficiile forței de muncă în ianuarie-mai 2019 au fost înregistrați circa 12,3 mii șomeri, fiind cu 26,5% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-mai 2018. Din totalul șomerilor înregistrați, au beneficiat de ajutor de șomaj 2143 persoane, numărul acestora fiind mai mic cu 16,7% față de aceeași perioadă a anului precedent. Mărimea medie a ajutorului de șomaj în perioada ianuarie-mai 2019 a constituit 1466,5 lei, în diminuare cu 6,5% față de ianuarie-mai 2018.